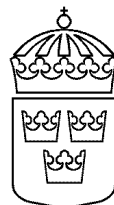

Redogörelse till riksdagen
1996/97:NR1
Nordiska rådets svenska delegations
berättelse angående verksamheten under
1996

1996/97
NR1

Nordiska rådet får härmed överlämna bifogade berättelse angående sin verksamhet under 1996. Berättelsen innehåller en redogörelse för rådets 48:e session den 11–13 november samt en översikt över rådets övriga verksamhet under året.

Stockholm den 5 mars 1997

Olof Johansson

Eva Smekal

1	Inledning.....	3
2	Rådets organisation	7
3	Sveriges delegation.....	9
4	Europakonferens.....	11
5	48:e sessionen.....	12
6	Presidiet	24
7	Nordenutskottet	27
8	Närområdesutskottet.....	31
9	Europautskottet.....	33
10	Kontrollkommittén	35
11	Nordiska rådets priser.....	35
12	Information.....	37
Bilaga 1		
	Rekommendationer, yttranden och interna beslut antagna vid Nordiska rådets 48:e session samt framställningarna 1–3, antagna av presidiet tidigare under 1996	38
Bilaga 2		
	Second Conference of Parliamentarians of the Arctic Region Conference Statement.....	45
Bilaga 3		
	Gemensamt uttalande av Baltiska församlingens och Nordiska rådets presidier med anledning av det gemensamma mötet i Vilnius 15–16 april 1996.....	50
Bilaga 4		
	5th Parliamentary Conference on Co-operation in the Baltic Sea Area.....	53

1 Inledning

Förändring – konkretisering – vidareutveckling

Ny organisation och nya arbetsformer

Verksamhetsåret 1996 har präglats av att de beslut om omorganisation och nya uppgifter för rådet som togs under 1995 trätt i kraft och börjat tillämpas.

Förändringsarbetet i Nordiska rådet har pågått under hela 1990-talet och pågår fortfarande. Ett antal händelser har varit betydelsefulla för utvecklingen och inriktningen av det nordiska samarbetet:

- * Sovjetunionens upplösning och Estlands, Lettlands och Litauens återvunna självständighet skapade nya utrikes- och säkerhetspolitiska förutsättningar för Norden och nordiskt samarbete.
- * EES-avtalets ikraftträdande ställde nya krav på att anpassa det nordiska samarbetet till nya spelregler inom en vidare europeisk ram.
- * Att ytterligare två nordiska länder blev EU-medlemmar och därmed också ansvariga för EU:s utveckling utgjorde en ny dimension för det fortsatta nordiska förändringsarbetet.

Efter det att allmänna riktlinjer för det fortsatta nordiska samarbetet lagts fast i Reykjavik våren 1995 vidtog en fas av konkretisering och vidareutveckling av reformförslagen. Vid rådets extra session i september 1995 antogs ett presidieförslag om ny organisation och nytt arbetssätt för Nordiska rådet och ett ministerrådsförslag om ändringar av Helsingforsavtalet. Därmed har grunden lagts för en stärkt ledningsfunktion och för en ny utskottsstruktur med tre utskott och en kontrollkommitté. Utskotten utarbetar årliga verksamhetsplaner och samordningen av budgeten för det nordiska samarbetet åvilar presidiet som rådets ledningsorgan. Förändringen understryker att rådet är en sammanhållen enhet med klara prioriteringar som genomsyrar alla rådets organ.

Nordiska rådet har under de senaste åren starkt präglats av ett reformarbete som gett rådet ny inriktning på verksamheten, nya arbetsformer och ny organisation. Det är nu viktigt att ägna ökad uppmärksamhet åt innehållet i det nordiska samarbetet men det måste ständigt finnas en beredskap att ompröva, effektivisera och vidareutveckla det nordiska samarbetets former och innehåll.

Partigruppernas roll

Nordiska rådets betydelse som ett debattforum för en fruktbar politisk dialog över parti- och landgränser och mellan regeringar och parlamentariker bör fortsatt främjas.

I rapporten Nordiskt samarbete i en ny tid underströks vikten av en fortsatt förstärkning av det partipolitiska samarbetet i rådet. De fyra partigrupperna – Den konservativa gruppen, Mittengruppen, Den socialdemokratiska gruppen och Den vänstersocialistiska gruppen – bör spela en mer central roll i det nordiska samarbetet.

Partigruppernas roll i berednings- och beslutsprocessen har förstärkts liksom deras möjligheter att påverka dagordningen för rådets arbete. Detta har bl.a. möjliggjorts genom att partigrupperna nominerar ledamöter till rådets olika organ och att flera ändringar i den nya arbetsordningen har gjorts i syfte att stärka partigrupperna så att de ges bättre möjligheter att aktivt ta del i initiering, urval och beredning av rådets ärenden. Det ökade inflytandet över den nordiska budgeten har tydliggjort partigruppernas betydelse för utvecklingen av det nordiska samarbetet och för att föra fram politiskt viktiga frågor till debatt och beslut.

Partigruppernas verksamhet har förstärkts dels genom ökade ekonomiska resurser dels genom ändrade mötesformer.

Förankringen i de nationella parlamenten

En förutsättning för att det nordiska samarbetet skall lyckas är att det förankras i de nationella parlamenten och att intresset för de nordiska frågorna delas av en större krets parlamentariker än de 87 som ingår i Nordiska rådet. Nordiska rådet skall vara en plattform för diskussion och debatt mellan parlamentariker i de nordiska länderna och representanter för de nordiska regeringarna. Den nya rådsorganisationen har öppnat för nya mötesformer s.k. temamöten där andra än rådsmedlemmar och regeringsrepresentanter kan delta i debatten.

Vid den av rådet i mars arrangerade temasessionen om Europafrågor kunde EU-parlamentariker, Europarådsparlamentariker, parlamentariker från de nordiska parlamentens EU-organ och andra parlamentsutskott utan att ha plats i rådet delta i debatten. En liknande temakonferens anordnas under 1997 om kulturfrågor och även då kommer andra än rådets egna ledamöter ges möjlighet att aktivt delta. Inbjudna till konferensen är t.ex. parlamentariker från de nationella parlamentens kulturutskott, EU-parlamentariker samt ett stort antal internationella och nationella organisationer. Detta är dock endast ett första steg i förankringsarbetet.

I en undersökning företagen av rådets dåvarande budget- och kontrollutskott konstateras att kontakt mellan t.ex. de nordiska parlamentens utskott på såväl parlamentariker- som tjänstemannnivå förekommer i mycket liten omfattning. Rapporten utmynnade i ett internt beslut om att uppdra åt rådets presidium att ansvara för processen att få till stånd en bättre koppling mellan det nordiska samarbetet och arbetet i de nationella parlamenten och de nationella partiorganisationerna.

Ett första steg i denna process togs genom Europakonferensen i mars. Dessutom har de nationella delegationerna på förslag av presidiet under 1996 förberett och planerat olika åtgärder för att få till stånd en debatt och diskussion mellan företrädare för rådets nationella delegationer och representanter för det nationella parlamentet. Av stor vikt är att involvera de nationella parlamentsutskotten i det nordiska samarbetet, att ytterligare förbättra mötesformerna och att informationen om det nordiska samarbetet stärks.

Syftet med det nordiska samarbetet måste vara ”nordisk nytta”. Begreppet lanserades i rapporten Nordiskt samarbete i en ny tid med innebörden att all nordisk verksamhet skulle uppvisa ett genuint nordiskt nyttovärde. I rapporten angavs ett antal kriterier som borde vara grundläggande för samnordiska aktiviteter:

- * Avse verksamhet som annars skulle ske i nationell regi, men där påtagliga positiva effekter uppnås genom gemensamma nordiska lösningar.
- * Manifestera och utveckla nordisk samhörighet
- * Öka nordisk kompetens och konkurrenskraft

Flertalet av de nordiska institutionerna har mot bakgrund av dessa kriterier genomgått och resulterat i att en del lagts ned, en del strukturerats om och att en del nya har skapats. Allt i syfte att samarbetet skall koncentreras och profileras på områden av stor nordisk nytta. Detta arbete kommer också att fortsätta under 1997. För att uppnå ett mer resultatinkänt samarbete i Norden krävs att de nordiska insatserna koncentreras till områden där de gör störst nytta.

Hörnstenar i det nordiska samarbetet

I rapporten Nordiskt samarbete i en ny tid definieras tre huvudområden som hörnstenar för det framtida nordiska samarbetet inom Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet:

- * Samarbetet inom Norden
- * Norden och dess närområden
- * Norden och Europa/EU/EES.

Inom dessa tre dimensioner skall rådets verksamhet utvecklas under en förstärkt partipolitisk ledning och med principen ”nordisk nytta” som vägledning.

Rådets tre utskott, Nordenutskottet, Närområdesutskottet och Europautskottet, har inlett arbetet med att kartlägga sina arbetsuppgifter och skapa lämpliga arbetsformer.

Nordenutskottet har valt att tillsätta ett antal arbetsgrupper för att bereda frågor på centrala områden. Grupperna har arbetat med konst och kultur, utbildning och forskning, barn- och ungdomskultur samt den nordiska välfärdsmodellen. Utskottet har också använt sig av ”rapportörer” för att särskilt belysa vissa frågor som t.ex. möjligheterna att samarbeta om åtgärder mot främlingsfientlighet och rasism. I syfte att få till stånd ett gemensamt nordiskt agerande för att bekämpa sexuellt utnyttjande av barn har utskottet också tagit initiativ till en offentlig utfrågning med representanter från samtliga nordiska länder.

Närområdesutskottet har fortsatt att på olika sätt stärka och utveckla kontakterna med Nordens närområden. I april deltog utskottet aktivt i det första

gemensamma mötet mellan Nordiska rådet och Baltiska parlamentariska församlingen. Utskottet spelade också en viktig roll i föreberedelserna av den femte Östersjökonferensen i Riga i september 1996. Under året utarbetade en arbetsgrupp tillsatt av ministerrådet ett förslag till närområdesstrategi. Utskottet har följt detta arbete och för rådets del framfört synpunkter på förslaget.

Europautskottet hade ett stort ansvar för den Europakonferens som rådet höll i mars och vars syfte var att föra samman nordiska regeringsrepresentanter och parlamentariker som arbetar med EU-frågor för att i anslutning till EU:s regeringskonferens fokusera på några frågor som är politiskt väsentliga i Norden. Utskottet följde sedan upp detta tema genom att vid sessionen i november anordna en särskild utfrågning av de nordiska ländernas utrikes- och europaministrar inom ramen för EU:s regeringskonferens.

Agenda 1997

Under 1997 kommer arbetet med de *säkerhetspolitiska frågorna* att fortsätta och intensifieras. I enlighet med det interna beslut som rådet antog vid den 48:e sessionen kommer under året en temakonferens att anordnas om säkerhet i Norden och Nordens närområden. För detta arbete har presidiet tillsatt en särskild arbetsgrupp.

Ett viktigt styrinstrument i det nordiska samarbetet är den samnordiska budgeten. Nordiska rådets presidium har som ledningsorgan uppgift att samordna rådets synpunkter på den *nordiska budgeten* där ministerrådet har att fastställa ramen medan rådet beslutar om innehållet. För att kunna utföra detta arbete krävs relevant budgetmaterial och en väl fungerande budgetprocess. Inför arbetet med 1998 års budget har presidiet tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att företräda rådet i det beredningsarbetet.

Om ansvaret för den nordiska budgeten åvilar presidiet har rådets kontrollkommitté till uppgift att utöva den *parlamentariska kontrollen* av ministerrådets verksamhet. Kommittén avser bl.a. att under 1997 undersöka i vad mån Nordiska ministerrådet följer upp rådets rekommendationer om utformningen av budgeten. Kommittén har också för avsikt att i lämplig omfattning besöka nordiska institutioner i syfte att granska om verksamheten faller inom rådande kriterier för nordisk nytta.

Nordenutskottet inleder sitt arbete under 1997 med en stor temakonferens om *Nordisk kultur under internationell press*. Givet är att rådet och främst Nordenutskottet följer upp konferensens resultat. Utskottet kommer också att fortsätta diskussionen om den *nordiska välfärdsmodellen* och härunder särskilt rätten till arbete, utbildning, social trygghet och en god arbetsmiljö. Den arbetsgrupp utskottet tillsatt om ”den nordiska välfärdsmodellen” kommer under våren att framlägga en statusrapport till utskottet. Andra viktiga frågor som utskottet kommer att arbeta med är *bekämpningen av främlingsfientlighet och rasism, flyktingpolitik, film och mediefrågor och den nordiska språkförståelsen*.

Närområdesutskottet skall under 1997 fortsätta att samarbeta med *Baltiska församlingen* och de *lokala parlamenten i nordvästra Ryssland*, delta i *Östersjösamarbetet* samt följa utvecklingen i Nordens närområden inklusive

Arktis. Ett EU-seminarium för baltiska parlamentariker om parlamentariker-
nas roll i medlemsförhandlingarna kommer att anordnas i Riga under våren
tillsammans med Europautskottet. Utskottet kommer att delta i förberedel-
sena av den sjätte parlamentariska Östersjökonferensen och i en baltisk-
nordisk jämställdhetskonferens i Valmiera som båda kommer att äga rum
under 1997. En av utskottets allmänna målsättningar för *miljösamarbetet* är
att reducera den samlade energiförbrukningen i Norden. Detta inleddes
under 1996 med antagande av rekommendation om forskning och utveckling
av nya och förnybara energikällor. Arbetet kommer att fortsätta under 1997.

Europautskottet kommer att inleda sitt arbete under 1997 med att fokusera
sitt arbete på *konsumentpolitik*. En första åtgärd blir att inbjuda konsument-
organisationer i Norden till ett möte. Därefter gör utskottet en studieresa till
Bryssel för att främst diskutera konsumentfrågor men också miljöpolitik.
Utskottet kommer fortsatt att följa de nordiska *EU-ländernas arbete med
regeringskonferensen*. Utskottet avser också att följa upp Europakonferensen
från mars 1996 och då särskilt i syfte att försöka utvärdera gemensamma nor-
diska intressen i EU:s regeringskonferens. Utskottet kommer också under
året att ägna stor uppmärksamhet åt *sysselsättningsfrågorna* och avser att
under 49:e sessionen ta initiativ till en sysselsättningsdebatt utgående ifrån
en redogörelse för sysselsättningssituationen i respektive nordiskt land.

2 Rådets organisation

Nordiska rådet är ett samarbetsorgan för de nordiska ländernas parlament
och regeringar. Samarbetet bygger på en överenskommelse mellan Danmark,
Finland, Island, Norge och Sverige, det s.k. Helsingforsavtalet från 1962 och
med senare genomförda ändringar. Rådet är initiativtagande, rådgivande och
kontrollerande.

Plenarförsamlingen

Plenarförsamlingen utgörs av rådets 87 valda medlemmar samt av regerings-
representanter och möts till ordinarie session minst en gång om året.

Plenarförsamlingen är rådets högsta beslutande organ. Den skall anta re-
kommendationer och yttranden, fastställa rådets arbetsordning, utse rådets
presidium, bestämma utskottens antal och verksamhetsområden och ange
plats och tidpunkt för nästa session. Det finns stadgeenlig möjlighet att kalla
in en extra session eller en temasession. Rösträtt i rådet har enbart de valda
medlemmarna, dvs. parlamentarikerna.

Presidiet

Rådets presidium består av en president och högst tolv andra valda medlem-
mar som utses av plenarförsamlingen. Varje land och partigrupp bör vara
representerat i presidiet. Presidiet utgör rådets högsta beslutande organ då
plenarförsamlingen inte är samlad.

Presidiet skall bereda övergripande politiska frågor, frågor om den all-
männa inriktningen och utvecklingen av rådets verksamhet och arbetsformer

samt utrikes- och säkerhetspolitiska frågor. På presidiet ankommer också att leda och samordna rådets verksamhet samt tillse att rådets verksamhet samordnas med verksamhet i de nationella parlamenten och i internationella organisationer.

Utskotten

Rådet har tre utskott: Nordenutskottet, Närområdesutskottet och Europautskottet.

Utskotten förbereder ärenden innan beslut fattas av plenarförsamlingen eller presidiet. De behandlar medlemsförslag, regerings- och ministerrådsförslag, berättelser från nordiska institutioner, regeringarnas och ministerrådets meddelanden med anledning av antagna rekommendationer, inkomna skrivelser samt andra ärenden.

Kontrollkommittén

Kommitténs uppgift är att utöva kontroll över verksamhet som finansieras via nordiska medel och svara för kontrollverksamheten av det nordiska samarbetet som plenarförsamlingen bestämmer. Kommittén svarar också för ärenden i samband med tolkningen av Helsingforsavtalet och andra nordiska samarbetsavtal samt rådets arbetsordning och andra interna stadganden.

Valkommittén

Valkommitténs uppgift är att förbereda val som beslutas av plenarförsamlingen samt eventuella suppleringsval som presidiet förrättar på plenarförsamlingens vägnar.

Delegationerna

Varje lands valda medlemmar, suppleanter och regeringsrepresentanter utgör landets delegation i rådet. Sveriges delegation består av tjugo medlemmar valda av riksdagen samt de av regeringen utsedda representanterna.

Delegationen konstituerar sig, väljer ordförande, vice ordförande och arbetsutskott.

Partigrupperna

Rådets medlemmar och suppleanter väljs av parlamenten med hänsyn till partiernas styrkeförhållanden. Fördelningen av förtroendeposter och olika ärenden under behandling dryftas och förbereds i partigrupperna inför beslut i rådets organ. Det finns fyra partigrupper i rådet.

3 Sveriges delegation

1996/97:NR1

Medlemmarna

Valda den 24 oktober 1996

Valda medlemmar

Per Olof Håkansson (s)

Anita Johansson (s)

Carl Bildt (m)

Berit Oscarsson (s)

Nils T Svensson (s)

Sten Svensson (m)

Birthe Sörestedt (s)

Olof Johansson (c)

Reynoldh Furustrand (s)

Arne Andersson (m)

Elver Jonsson (fp)

Kaj Larsson (s)

Charlotta L Bjälkebring (v)

Margareta Israelsson (s)

Inger Koch (m)

Marianne Samuelsson (mp)

Berit Löfstedt (s)

Widar Andersson (s)

Chris Heister (m)

Ingrid Näslund (kd)

Suppleanter

Sven Hulterström (s)

Sinikka Bohlin (s)

Henrik Landerholm (m)

Håkan Strömberg (s)

Marianne Carlström (s)

Göthe Knutson (m)

Eva Johansson (s)

Marianne Andersson (c)

Björn Kaaling (s)

Göte Jonsson (m)

Anne Wibble (fp)

Carin Lundberg (s)

Gudrun Schyman (v)

Per Erik Granström (s)

Christel Anderberg (m)

Barbro Johansson (mp)

Ingibjörg Sigurdsdóttir (s)

Pär Nuder (s)

Göran Lenmarker (m)

Alf Svensson (kd)

Ordförande i den svenska delegationen är Olof Johansson (c) och vice ordförande Per Olof Håkansson (s). I *arbetsutskottet* ingår förutom ordföranden och vice ordföranden Anita Johansson (s), Berit Oscarsson (s) samt Sten Svensson (m).

PRESIDIET

Per Olof Håkansson (s)
Olof Johansson (c)
Sten Svensson (m)

NORDENUTSKOTTET

Widar Andersson (s)
Anita Johansson (s)
Berit Oscarsson (s) v. ordförande
Birthe Sörestedt (s)
Elver Jonsson (fp)
Arne Andersson (m)
Charlotta L Bjälkebring (v)

KONTROLLKOMMITTÉN

Anita Johansson (s) ordförande

VALKOMMITTÉN

Per Olof Håkansson (s)

NÄROMRÅDESUTSKOTTET

Margareta Israelsson (s)
Kaj Larsson (s)
Reynoldh Furustrand (s)
Marianne Samuelsson (mp)
Chris Heister (m)
Inger Koch (m)

EUROPAUTSKOTTET

Berit Löfstedt (s)
Nils T Svensson (s)
Ingrid Näslund (kd)
Carl Bildt (m)

Möten

Delegationen har hållit åtta möten under verksamhetsåret.

Diskussioner om Nordiska rådets framtida arbetsuppgifter, struktur och den nationella uppföljningen har även under detta år präglat delegationens verksamhet. Under året har en organisationsplan för riksdagens internationella kansli antagits.

Delegationen har också diskuterat den nya arbetsordningen för Nordiska rådet som antogs vid den 48:e sessionen i Köpenhamn.

Statsrådet Margareta Winberg har i egenskap av nordisk samarbetsminister vid två tillfällen deltagit i delegationens möten. Vid det första mötet diskuterades bl.a. främjandet av nordisk språkförståelse, ömsesidig tillgänglighet av nordiska TV-program, bättre tillgänglighet av nordisk litteratur på originalspråk och stärkandet av undervisningen i skandinaviska språk. Samarbetsministern anmälde också att regeringen avsåg att till riksdagen avlämna en årlig

redogörelse för det nordiska samarbetet. Vid det senare mötet, som ägde rum i anslutning till 48:e sessionen, redogjorde samarbetsministern för minister rådets program för det kommande året, ministerrådets budgetförslag och viktiga frågor inför sessionen.

Nordiska rådets svenska delegation och ett stort antal *frivilliga organisationer* höll ett gemensamt möte den 15 februari i riksdagen. Gästföreläsare var direktör Lars Engqvist, Svenska filminstitutet, som talade under rubriken ”Överhet och undersåte” i Sverige, Norden och Europa. Syftet med mötet var att diskutera hur erfarenheterna av det nordiska samarbetet och samspelet mellan den officiella delen och föreningslivet kan skapa en ökad folklig förankring och ett folkligt engagemang för Sveriges deltagande i den europeiska integrationen.

Delegationen har också träffat representanter för *Svenska kommunförbundet* för ett informations- och erfarenhetsutbyte om samarbetet med länderna i Öst- och Centraleuropa.

4 Europakonferens

Som det första större arrangemanget efter reformeringen av Nordiska rådets arbetsformer genomfördes en Europakonferens i Köpenhamn den 4–5 mars. Till konferensen hade inbjudits de nordiska ländernas regeringar, de nationella parlamentens EU-organ och representanter för Europaparlamentet. Som underlag för konferensen hade en rapport, Norden og Europa – Norden og EU's regeringskonferens 1996, som analyserade likheter och olikheter mellan Danmarks, Finlands och Sveriges uppläggning inför EU:s regeringskonferens utarbetats.

Konferensen syftade till att belysa likheterna och olikheterna mellan de tre nordiska EU-ländernas positioner inför EU:s regeringskonferens och ge möjlighet till en bred diskussion om det nordiska samarbetet i förhållande till de politiska frågeställningar som aktualiserades i samband med förberedelserna för och genomförandet av regeringskonferensen. Huvudteman för konferensen var: Sysselsättningspolitik i Europa, Öppenhet och demokrati i den europeiska unionen samt EU:s miljö- och konsumentpolitik. De nordiska EU-ländernas regeringar uppmanades att aktivt driva dessa frågor under regeringskonferensen. De nordiska statsministrarna avslutade med att redovisa sina krav och förväntningar på EU:s regeringskonferens 1996.

En sammanfattande rapport från konferensen Norden og Europa – Hvad kan Norden give EU? har utarbetats. I rapporten beskrivs det överordnade temat för konferensen som Vad önskar de nordiska länderna av EU och vad kan de nordiska länderna eller Norden gemensamt ge EU. Under konferensen bekräftades att det i de nordiska länderna råder enighet om de grundläggande nordiska värdena välfärdssamhället och demokratin. De nordiska statsministrarna gjorde många hänvisningar till gemensamma nordiska intressen såsom miljön, sysselsättningen och öppenheten. Statsministrarna var eniga om att den europeiska unionen skall utvecklas som en sammanslutning av självständiga stater. Samarbetet skall fortsatt vara ett samarbete mellan suveräna och likvärdiga stater. De tre nordiska EU-länderna önskar, med i viss mån olika formuleringar, bevara den existerande balansen mellan små och

stora länder i samarbetet och därmed också bevara de små ländernas relativa överrepresentation i parlamentet och deras fördelaktiga röstviktning i rådet.

Efter konferensen presenterade de nordiska statsministrarna vid en presskonferens strategin för att föra fram de nordiska frågorna sysselsättning, miljö, demokrati och jämställdhet. De tre nordiska medlemsländerna har delat upp ansvaret för frågorna så att Sverige arbetar för sysselsättningsfrågorna, Finland för demokratiseringen av EU:s arbete och Danmark för miljöfrågorna. Arbetet kommer att följas upp på statsministrarnas möten. Nordiska rådets Europautskott kommer att ordna en uppföljningskonferens i mindre omfattning under början av 1997.

5 48:e sessionen

Nordiska rådets 48:e session ägde rum den 11–13 november 1996 i Köpenhamn.

Statsministrarnas redogörelse

Statsministrarnas redogörelse presenterades av den nye norske statsministern *Thorbjørn Jagland* som noterade att det nära samrådet i Norden låg i gränslandet mellan internationellt och nationellt samarbete. Internationellt därför att det sträckte sig över landgränserna och var en av världens mest avancerade regionala samarbetsordningar. Nationellt därför att det politiska kulturarvet var så likartat och de flesta nordbor kunde tala sitt eget språk och bli förstådda i de andra nordiska länderna. Norge övertog ordförandeskapet med den klara övertygelsen att den nordiska gemenskapen var viktigare än någonsin tidigare. Alla ministerråd skulle arbeta med projekt som lade vikt vid nordisk nytta och ett effektivt nordiskt samarbete som fick ut mesta möjliga av varje krona.

Från norsk sida lades vikt vid några huvudområden där det behövdes en klarare profil och nya initiativ. Det gällde att klarare hålla fram Norden som modell och verkstad för samarbete i det nya Europa. De nordiska länderna hade olika anknytning till europeiska samarbetsordningar. Trots dessa olika anknytningsformer var det nordiska samarbetet inkluderande, inte exkluderande. Det mellanfolkliga och gränsregionala samarbetet – nätverket mellan företag, människor och organisationer – var i ständig utveckling. Jagland erinrade om ett uttalande av en åländsk representant i Kuopio att den speciella konstruktionen med självstyrande områden kunde vara en intressant modell för att lösa minoritetsproblem på flera håll i Europa. I detta sammanhang och i anslutning till det arktiska samarbetet erinrade han om att den samiska befolkningen hörde till den nordiska kretsen. De observatörs- och konsultationsordningar som inrättats skulle utvärderas och samarbetet mellan sametingen i Finland, Sverige och Norge föreslogs bli finansierat på nordisk bas.

Vad gällde säkerhetspolitiken eftersträvade regeringen att den norske försvarsministern under 1997 skulle uppträda inför Nordiska rådet för att orientera om utvecklingen av det nordiska samarbetet på det fredsbevarande om-

rådet. Målsättningen borde vara att i framtiden kunna utpeka enheter som kunde sättas samman till en samnordisk fredsstyrka. Var och en på sin kant skulle mot bakgrund av sina nordiska erfarenheter under 1997 påbörja arbetet med utvidgning av både EU och NATO.

En nordisk närområdespolitik kunde inte antas en gång för alla utan måste läggas upp som en process där bredare kretsar skulle dras in och där man fortlöpande kunde utvärdera erfarenheter och nya idéer. Från norsk sida ville man föreslå en genomgång av hur man kunde stimulera de frivilliga organisationerna att engagera sig i byggandet av nätverk med närområdena. Dessa organisationer var en nordisk resurs och utgjorde en av stöttepelarna i utvecklingen av den nordiska demokratin. Regeringen skulle därför föreslå utarbetandet av ett samarbetsprogram mellan ministerrådet och frivilligorganisationerna. Regeringen ville även prioritera en vidareutveckling av ungdomssamarbetet i Norden och mellan Norden och närområdena.

Norden hade varit nydanande i den europeiska kampen mot arbetslösheten. Från norsk sida stödde man de nordiska EU-ländernas arbete för att sätta sysselsättningen högre på EU:s dagordning. Mot bakgrund av förberedelserna för den ekonomiska monetära unionen fanns det anledning att närmare studera konsekvenserna för Norden när några länder gick med och andra stannade utanför en europeisk valutaunion.

Många av de frågor som tidigare stod på den nordiska dagordningen hörde nu in under EU- och EES-paraplyet. Särskilt viktigt var det att följa upp lagstiftningssamarbetet. Antingen det skedde genom EU eller EES antog de nordiska länderna samma lagstiftning om den inre marknaden. Med Norges och Islands samarbetsavtal och de övrigas observatörskap i Schengenavtalet hade man lyckats hindra en ny passgräns rakt genom Norden och förbättrat möjligheterna för europeiskt samarbete mot organiserad brottslighet. Det var viktigt att föra vidare en nordisk profil i Schengensammanhang.

Vidare berörde statsministern miljöfrågor, särskilt problemet med radioaktivt avfall på Kolahalvön, där aktiv medverkan behövdes från Ryssland, de nordiska länderna och internationella finansieringsinstitutioner. Vad gällde kultursamarbetet avsåg regeringen att ta initiativ till en undersökning hur kultursatsningar kunde bidra till att bekämpa rasism. Detta var ett nytt område för de nordiska forskningsmiljöerna.

Generaldebatten

Förste svenske talare i generaldebatten var utrikesminister *Lena Hjelm-Wallén*, som ersatte statsminister Göran Persson. Hon inledde med att betona den trygghet man känner i den nordiska kulturkretsen med samsyn i centrala samhällsfrågor och en stabil plattform för att agera utåt. Man säkrade också en trygg nordisk bas genom att de satsade resurserna användes strategiskt för nordiskt nyttiga ändamål. Man måste se till att samarbetsmaskineriet var effektivt och användes till att göra rätt saker, inte bara göra saker rätt. Det var i det sammanhanget man måste se de måttliga besparingar i budgeten som genomförts på svenskt initiativ. Det nordiska samarbetet var för regeringen en integrerad del i en helhetspolitik för Europa. Den nordiska uppslutningen

bakom EU:s utvidgning österut var ett självklart vägval som krävde aktiva insatser av alla de nordiska länderna. Den nordiska samsynen i allt väsentligt drevs också i EU, dit krav på förändringar innebärande gemensam kamp mot arbetslösheten, höjda ambitioner för miljöskyddet och ökad öppenhet i EU:s arbete och beslutsfattande hörde. Uppgörelsen om anslutning till Schengenöverenskommelsen var ett gott exempel på vad man kunde åstadkomma genom nordisk enighet och samverkan. Den gav alla länder mer i ett Europa-baserat system som skulle främja öppenhet och mellanfolkligt utbyte samtidigt som det garanterade det som uppnåts av fri rörlighet inom Norden.

Från svensk sida lade man tonvikt på engagemanget i Östersjöområdet i övertygelsen att det fanns förutsättningar att skapa den kanske snabbast växande regionen i Europa med renare miljö, ekonomisk tillväxt, mångdubblad handel, företagsetableringar, samfärdsel, rika mellanfolkliga kontakter och nya jobb på båda sidor om Östersjön. En gemensam uppgift var att bistå de baltiska ländernas strävan att anpassa sin lagstiftning till de krav som ställdes för deltagande i det internationella utbytet, givetvis med respekt för respektive lands behov och önskemål.

Med Norge som undantag hade de nordiska länderna tvingats gå igenom tunga saneringsprogram för de offentliga finanserna med åtföljande stora påfrestningar för befolkningarna. Saneringen hade varit smärtsam men hade kunnat ske utan att i grunden göra avkall på avgörande värden i den sociala välfärden. Man borde nu inom Norden göra en gemensam analys av den genomförda budgetsaneringen, vad man hade att lära av den i framtiden och hur man skulle undvika att åter hamna i en ekonomisk ohållbar situation. Statsministrarna ansåg att denna analys borde ställas i centrum för det nordiska samarbetet.

Olof Johansson gjorde som mittengruppens talesman en översikt över de olika samarbetsområdena och såg det som självklart att de nordiska positionerna i FN, OSSE, EU, Arktiska rådet, Barentsrådet, Östersjösamarbetet etc. var möjligheter till nordisk samverkan. Allt annat var dåligt utnyttjande av den nordiska politiska kraften. Samarbetet inom Norden byggde på den värdegemenskap som fick sitt främsta uttryck i kulturell och språklig gemenskap. Mot denna bakgrund kritiserade han att man i dag fortfarande inte har möjlighet att se varandras TV-program i Norden. Frivilligorganisationerna var den breda folkliga bas som det nordiska samarbetet vilade på. I den folkliga förankringen hade den nordiska samarbetstanken sin överlägsna styrka. Detta var bakgrunden till mittengruppens medlemsförslag om förstärkning av samarbetet om frivilliga nordiska organisationer och de officiella nordiska samarbetsorganen. Frivilligorganisationernas mångfald var en resurs som de officiella samarbetsorganen måste ta tillvara, inte minst i en tid då de ekonomiska resurserna var begränsade. Han välkomnade därför Thorbjørn Jaglands deklaration om närmare samarbete inom området barn och ungdom. Ungdomens nordiska råd var en omistlig skola för unga nordiska politiker.

Olof Johansson beklagade att många länder i Västeuropa skärpt sin lagstiftning när det gällde flyktingars möjlighet att få uppehållstillstånd av humanitära skäl och asyl. Denna skärpta inställning överensstämde knappast med den solidaritet med människor i nöd som Norden står för. Dock fanns det stora skillnader i regler och praxis även mellan de nordiska länderna.

Trots att en del insatser gjorts i Norden återstod mycket arbete för att skapa en bättre samordning av flyktingpolitiken och ansvarsfördelningen för flyktingar inom Norden. Det nordiska samarbetet borde även på detta område samordnas med det som skedde på europeiskt plan för att få så stor genomslagskraft som möjligt.

Vad gällde Nordens närområden betonade han samhörigheten mellan Nordiska rådet och Baltiska församlingen och vikten av att stödja konsolideringen och utvecklingen av demokratin i de baltiska länderna samt även att förmå dem att intensifiera sina miljöinsatser.

Han tog även upp samarbetet inom det arktiska området, där bildandet av Arktiska rådet gav möjlighet att utvidga det nuvarande miljösamarbetet och det framtida arbetet med en hållbar utveckling enligt Riokonferensens Agenda 21. Inom energiområdet fanns stort behov av samarbete både nordiskt och internationellt. Målet måste vara att skapa förutsättningar för en effektiv, konkurrenskraftig och miljövänlig energiförsörjning i Norden.

Det var viktigt att använda Nordiska rådet och ministerrådet som verktyg i det breda europeiska samarbetet. Nordiska rådets struktur och utbyggnad lämpade sig väl för att skapa debatt och dialog i frågor med anknytning till EU och EES. Medlemskapet i EU innebar inte att det nordiska samarbetet hade mindre betydelse än tidigare.

Det primära i det nordiska samarbetet inom säkerhets- och försvarspolitikens områden var att bidra till lösningar på problem som kunde ge upphov till militära och andra hot men som ibland brukade kallas lågintensiva säkerhetspolitiska risker.

Avslutningsvis framförde han mittengruppens uppfattning att budgeten skulle vara ett viktigt styrinstrument i det nordiska samarbetet. Man måste göra tydliga prioriteringar och lägga fast målen och följa upp de beslut som tagits. Därför krävdes att ministerrådet lade fram ett budgetdokument som speglade de prioriterade områdena och var användbart som politiskt styrinstrument.

Den socialdemokratiska gruppens talesman *Dorte Bennedsen* ansåg att 1980-talet var en stagnationsperiod för det nordiska samarbetet, då det var svårt att komma vidare med den dittillsvarande organisationen som grundades på nationella delegationer och när målsättningen var en bred consensus kring besluten. Detta hade varit viktigt i rådets barndom och ungdom då man skulle genomföra stora reformer som alla var eniga om. Men denna modell var inte användbar då världen blivit mer komplicerad och det måste träffas beslut som i högre grad var partiskiljande. Norden var inte ett alternativ till Europa utan en del av Europa. De nordiska samhällena skilde sig på många sätt från Syd- och Mellaneuropa vad gällde synen på människorna och samhället, välfärdsmodellen, utbildning, jämställdhet m.m. Det nordiska samarbetet måste fortsätta med syfte att påverka den europeiska utvecklingen. Nordiska rådet fick sin betydelse som en mötesplats för parlamentariker som där kunde diskutera gemensamma nordiska formuleringar om politikens inriktning. Ett konkret exempel på att en sådan diskussion kunde få positiva resultat var den diskussion som förts om den nordiska passunionen och Schengensamarbetet och som lett till att även Norge och Island kommit att omfattas av Schengenreglerna.

För den socialdemokratiska gruppen stod sysselsättningen som det högst prioriterade området. De krävde satsningar på aktiv arbetsmarknadspolitik och ökade investeringar i utbildning, kompetensutveckling och teknologi. Ansvaret för sysselsättningen låg i de enskilda länderna men de internationella insatserna blev större om de samordnades med andra länder. Därför hade den socialdemokratiska gruppen lagt fram sitt medlemsförslag om en gemensam nordisk sysselsättningsstrategi. Dorte Bennedsen underströk att det folkliga kulturella och utbildningsmässiga samarbetet måste förstärkas. Tanken på ett nordiskt politiskt samarbete hade sitt ursprung i breda folkliga kretsar och detta samarbete existerade i högsta grad fortfarande. Det ställdes krav på att det nordiska samarbetet fortsatt skulle utbyggas så att det gav tydliga spår i människornas vardag. Språkgemenskapen var kärnan i den nordiska gemenskapen på det folkliga och kulturella området, och det var därför inte klokt att lägga ned språksekretariatet i Oslo. Som ett minimum borde man ge ökade medel till språknämnderna för att kompensera detta. Slutligen erinrade hon om att ansvaret för samarbetets utveckling vilade på parti-grupperna i rådet, och det innebar en förpliktelse både för parlamentarikerna och regeringsrepresentanterna att förankra arbetet i de nationella parlamenten och att dra in de nationella parlamentsutskotten i arbetet för att tillse att nordiska beslut också följdes upp på hemmaplan.

Den konservativa gruppens talesman *Geir Haarde* såg tillbaka på det gångna årets arbete med en viss belåtenhet, även om det varit en period av tumult, dels när det gällde att finna de rätta formerna och arbetssätten, dels när det gällde flytningen av presidieseekretariatet till Köpenhamn. Partipoliseringen hade varit synligare än någonsin, dagordningen hos presidiet och utskotten hade rensats från mindre viktiga saker och kanalerna till de nationella politiska kanalerna hade förstärkts. Debatten hade vitaliserats med mera aktuella medlemsförslag. Rådets mötesformer hade förändrats och utvecklats. En session och en temakonferens per år hade redan framkallat en bättre politisk effekt på rådets arbete och rådets ledningsfunktion hade skärpts. Avsikten med förändringarna var att få till stånd ett flexibelt organ som snabbt kunde reagera politiskt när det behövdes. Härvidlag måste rådet ännu förbättra sig liksom vad gällde uppföljningen av saker av politiskt intresse som behandlats i rådet. Men man borde inte endast ta emot frågor för ställningstagande i det nordiska samarbetet utan även se till att de saker som man prioriterade i Norden kom på dagordningen i Europa, t.ex. de arktiska frågorna. Information om det nordiska samarbetet och de nordiska prioriteringarna var en synnerligen viktig sak i EU-sammanhang. Arbetet med Nordiska rådets nya informationsstrategi pågick och de klara prioriteringar som gjorts borde med tiden utmynna i en mer koncentrerad användning av pengar och resurser.

Vänstersocialistiska gruppens talesman *Jarmo Wahlström* anknöt till framlagda medlemsförslag om sysselsättning och framhöll för parti-gruppens del att delning av arbetet var en av de viktigaste verktygen för att minska arbetslösheten och höja produktiviteten hos den som hade arbete, både i den offentliga och den privata sektorn. På längre sikt ansåg gruppen att en bestående och varaktig arbetstidsförkortning var en nödvändig lösning. Han berörde även frågan om Norden och EU och påpekade att blockbildning och

gott samarbete inte var samma sak. Inom EU hade medlemsstaterna i alla tider sökt samarbetspartner som i olika frågor hade samma utgångspunkt. Ett fungerande nordiskt samarbete både utanför och innanför EU utestängde inte automatiskt andra länder och regioner. De nordiska ländernas långa erfarenhet av effektivt samarbete utan vare sig omröstningar eller stängda dörrar kunde fungera som en god modell i det tungrodda och ofta konfliktfyllda europeiska samarbetet. Den nordiska nivån borde fungera som en språngbräda för att konkretisera och försvara de nordiska värderingarna också på den europeiska och internationella nivån.

Vad gällde närområdessamarbetet ansåg han att Östersjösamarbetet hade alla möjligheter att bli något stort och lockande även för vanliga medborgare. På det kulturella området stimulerades samarbetet bl.a. genom att universiteten kring Östersjön via satellitsändningar undervisade tusentals studenter om miljön och samhällslivet i Östersjöområdet.

Debatten i sin helhet återfinns i de tryckta protokollen från sessionen.

Den utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen och debatten

Den säkerhetspolitiska redogörelsen framlades av Finlands utrikesminister *Tarja Halonen*, som inledningsvis berörde samarbetet och informationsutväxlingen mellan de nordiska EU- och EES-länderna om frågor som säkerhetsarkitekturen för Europa, Ryssland, ex-Jugoslavien och fredsprocessen i Mellanöstern. Ett positivt exempel på EES-ländernas deltagande var att de anslutit sig till EU:s gemensamma ståndpunkt i frågan om vapenexport till ex-Jugoslavien och Östra Timor. Vad gällde EU:s regeringskonferens uttalade hon tillfredsställelse över att nordiska värden som öppenhet, jämlikhet, miljö och sysselsättning fått ett bra fotfäste i regeringskonferensen. Vidare hade alla EU:s medlemsländer ställt sig bakom förslaget att skriva in principen om hållbar utveckling i EU:s grundfördrag. Något liknande kunde man med tillfredsställelse konstatera vad gällde sysselsättningen där en majoritet av EU-länderna var redo att ta upp sysselsättningen som en punkt i EU:s fördragstext.

Det nya Europa ställde krav på allt snabbare och effektivare beslutsfattande inom det gemensamma utrikespolitiska och säkerhetspolitiska området. Behovet av fredsbevarande verksamhet, katastrofhjälp och krishantering hade ökat i Europa. Finland och Sverige hade tagit ett initiativ för att ge EU en större kapacitet för militär krishantering. Den nordiska profilen var hög i återuppbyggnadsarbetet i det forna Jugoslavien. Som en fortsättning på det lyckade samarbetet inom IFOR var de nordiska länderna redo att tillsammans delta i den fredsbevarande operationen i Bosnien efter det att IFOR-mandatet löpt ut. En huvuduppgift borde bli att säkra fredsprocessen och att stödja den allt viktigare civila delen av samarbetet. De nordiska EU-länderna hade aktivt framhållit att medlemsförhandlingarna med de nya ansökarländerna måste inledas samtidigt med alla dessa länder. Detta var speciellt viktigt för de baltiska länderna och utvecklingen i hela Östersjöregionen. Av avgörande betydelse för stabiliteten i Europa var även situationen i Ryssland. För norra Europa var det av största vikt att Ryssland kunde integreras i det europeiska

samarbetet. De nordiska länderna hade arbetat intensivt för att förbättra kontakterna och bredda samarbetet både bilateralt och i internationella organisationer.

Statsministermötet i Visby hade gett Östersjörådet erforderlig hög politisk profil som verktyg för upprätthållandet av säkerhet och stabilitet i norra Europa. Vid Visbymötet lade också EU-kommissionen fram sitt initiativ för Östersjöregionen. Det var viktigt att detta initiativ kunde ta konkreta former och att tillräckliga finansiella medel beviljades. Under det därpå följande mötet i Kalmar fick Östersjörådet ett konkret handlingsprogram med tre huvudområden: utvecklingen av demokrati och säkerhet i vidare bemärkelse, det ekonomiska samarbetet och miljöfrågorna. Vidare välkomnade utrikesministern att deklarationen om upprättande av ett Arktiskt råd kunnat undertecknas i Ottawa med deltagande av förutom de nordiska länderna även Kanada, Ryssland och USA. Dessutom deltog tre takorganisationer för befolkningarna. Arktiska rådets samarbetsområden var strategin för arktiskt miljöskydd, den s.k. Rovaniemi-processen samt samarbete för en hållbar utveckling av regionen.

Den konservativa gruppens talesman *Geir Haarde* inledde med att gratulera Sverige till invalet i FN:s säkerhetsråd samt välkomnade att Nordiska rådet numera inte bara kunde diskutera säkerhetspolitik utan även anta rekommendationer med klart politiskt innehåll i dessa saker. Den viktigaste saken vad gällde säkerheten i Norden och närområdena var utvidgningen av NATO och fördjupandet av alliansens roll. De nordiska NATO-länderna hade ett särskilt ansvar att arbeta för att de fria länder som önskade medlemskap också fick detta så snart de uppfyllde alla formella och politiska förutsättningar. Samtidigt måste man öka samarbetet med Ryssland på alla områden, och ryssarna måste försäkras om att samarbetet inom NATO inte innebär något hot. Väst var ideologisk vinnare i det kalla kriget, men fick för den skull inte förödmjuka ryssarna. Tvärtom borde de visas full respekt och ges bistånd att återupprätta en ekonomi som kommunismen lagt i grus. Nordiska rådets uppfattning kunde väga tungt och ge ett viktigt politiskt stöd till de länder som sökte NATO-medlemskap, och därför innehöll det konservativa medlemsförslaget bl.a. en rekommendation om NATO-medlemskap för de baltiska länderna.

Den vänstersocialistiska gruppens talesman *Paul Chaffey* såg det som positivt att försvarsministrarna kom med i det nordiska samarbetet och att det arrangerades en säkerhetspolitisk konferens där man kunde diskutera konkreta och till dels svåra frågor som det tidigare inte hade varit vanligt att ta upp i Nordiska rådet. Han varnade för den konservativa gruppens förslag att uppmana regeringarna att arbeta för en utvidgning av NATO mot öster och för att även de baltiska länderna skulle bli medlemmar. Den centrala frågan i europeisk säkerhetspolitik var hur man integrerade Ryssland i gemensamma lösningar. Ryssland fick inte marginaliseras. Vidare satte han frågetecknen för västländernas vilja att ge reella säkerhetsgarantier till de nya länderna som ville in i NATO. Det handlade om att öronmärka stora militära och ekonomiska resurser och soldater för insatser när det verkligen gällde i områden som av geografiska skäl inte var särskilt lätta att försvara. De nordiska länderna borde satsa sina resurser på att utnyttja existerande alleuropeiska sam-

arbetsordningar som innefattade Ryssland och bygga ett nära partnerskap mellan Öst- och Västeuropa så att man gjorde skillnaden mellan dem som var innanför och utanför NATO mindre och inte större än tidigare. Vidare borde man följa upp den norske statsministerns idéer om nordiska fredsbevarande styrkor. Där hade Norden en roll att spela i stället för att splittra Norden genom att några regeringar kämpade för en utvidgning av NATO till Baltikum medan andra regeringar stannade utanför det säkerhetspolitiska samarbetet.

Den socialdemokratiska gruppens talesman *Ole Stavad* såg stora möjligheter för det traditionella nordiska utrikespolitiska samarbetet genom att Sverige blev medlem i FN:s säkerhetsråd. Därigenom kunde man få en stark nordisk plattform förutsatt att samordningen mellan nordiska regeringar och parlament blev högt prioriterade i alla länderna. Danmark övertog ordförandeskapet i OSSE, och även där hade man goda möjligheter att prägla dagordningen med nordiska synpunkter. Om synpunkterna var samordnade och omfattades gemensamt stod de nordiska länderna mycket starkare än om de stod vart för sig. Ett exempel på detta var Nordiska rådets Europakonferens i mars 1996 som tagit upp teman med hög prioritet i Norden som sysselsättning, miljö, öppenhet och demokrati samt konsumentpolitik. De nordiska regeringarna hade i mycket hög utsträckning levt upp till de gemensamma målsättningar som man ställt upp under konferensen. Konkreta frågor hade följts upp vad gällde sysselsättning, miljö och öppenhet och förslag till traktatändringar hade lagts fram. Man kunde därför konstatera, att när man i Norden lade fast en dagordning hade man också möjligheter att långt starkare prägla det europeiska samarbetet. Vad gällde konsumentpolitiken ville han dock ställa frågan om regeringarna i de nordiska EU-länderna var övertygade om att de traktatändringar som var uppe till behandling i alla avseenden var tillräckliga.

Mittengruppens talesman *Johan J. Jakobsen* påpekade att det krävdes ett förstärkt och målinriktat samarbete mellan de nordiska länderna för att ta vara på den nordiska gemenskapen och samarbetsviljan inom ramen för deras olika anknytningsform till t.ex. NATO och EU. Bara genom ett nära samarbete på det utrikes- och säkerhetspolitiska området kunde man hindra att Norden splittrades. På många områden satte EU- och EES-samarbetet trängre gränser för det nordiska samarbetet. Det var därför glädjande att konstatera, att samarbetet på ett viktigt område, nämligen det försvarspolitiska fått en ny stimulans och framstod som det mest framgångsrika och målinriktade samarbetsområdet och även inkluderade de baltiska länderna som därigenom drogs in i ett nytt och spännande samarbetsfält. Vad gällde NATO:s utvidgning ställde sig mittengruppen bakom isländske utrikesministerns uttalande om en ”genomtänkt och försiktig” utvidgning som måste ”bidra till ökad stabilitet och säkerhet i Europa” och undvika ”nya skiljelinjer i Europa”. Genom samarbete inom Partnerskap för fred måste man åstadkomma att utvidgningen skedde på ett sätt som inte skapade fruktan för att de baltiska staterna åter skulle få ställning som randstater till Ryssland. Ryssland måste integreras i ett förpliktande samarbete som säkrade att en utvidgning av NATO gav ökad stabilitet och säkerhet. De nordiska länderna måste mer samlade än tidigare gå in för att stärka OSSE som ett operativt verktyg för

avspänning och konfliktlösning och etablera ett närmare samarbete mellan NATO och OSSE, något som alliansen hade som mål.

Vad gällde EU var det viktigt att de nordiska länderna och de självstyrande områdena utnyttjade möjligheterna i den nya situationen. De som stod utanför EU kunde via nordiska samarbetsfora komma i beröring med EU:s beslutsprocesser på områden där EU:s direktiv och övriga beslut genom EES-avtalet förpliktade även icke-medlemsländer.

Utrikesminister *Lena Hjelm-Wallén* framhöll att demokrati, säkerhet och välstånd i hela Östersjöregionen var ett primärt nordiskt och svenskt säkerhetspolitiskt intresse och även av grundläggande betydelse för hela Europas säkerhet. Det var av avgörande betydelse att EU:s upptagande av nya medlemmar och NATO:s utvidgning inte ledde till uppkomsten av nya skiljelinjer och att de baltiska ländernas säkerhet inte påverkades negativt. Framväxt av intressesfärer fick inte tillåtas. Utrikesministern visade på sju vägar för att förstärka samarbetet om regional säkerhet.

1. Det bilaterala samarbetet för att stärka och fördjupa reformprocesserna vad gäller både demokrati och ekonomi i nordvästra Ryssland, Baltikum och Polen.
2. Det regionala samarbetet i Östersjöområdet.
3. EU:s utvidgning. Enligt svensk uppfattning måste samtliga ansökarländer få påbörja sina medlemskapsförhandlingar samtidigt.
4. Ett breddat och fördjupat samarbete inom Partnerskap för fred genom övningar, utbildning m.m. mellan NATO- och icke NATO-länder.
5. Dialogen med Ryssland måste intensifieras både bilateralt och i internationella forum. Inte minst viktigt är att politiskt och ekonomiskt stärka EU:s partnerskap med Ryssland. Av särskild betydelse är dialogen och samarbetet mellan de baltiska länderna och Ryssland.
6. Bevarande och stärkande av det amerikanska engagemanget i Europa.
7. Barentssamarbetet med gemensamt ansvarstagande vad gäller t.ex. miljö- och kärnsäkerhet men även för att utveckla den stora samarbetspotential som ligger i utbyte mellan människor och andra kontakter.

Debatten i sin helhet återfinns i de tryckta protokollen från sessionen.

Budgetdebatt m.m.

Enligt artikel 64 i samarbetsöverenskommelsen mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige (Helsingforsavtalet) skall Nordiska ministerrådet lägga fram sitt förslag till budget för Nordiska rådet för yttrande. Nordiska rådet kan föreslå förändrade prioriteringar inom den av ministerrådet finansiella ramen. Om inte synnerliga skäl kan anföras skall ministerrådet följa rådets rekommendationer när det gäller budgetdispositioner inom den angivna ramen.

Vid rådets 48:e session antog Nordiska rådet enhälligt en rekommendation angående planer och budget för det nordiska samarbetet 1997. I rekomen-

ationen föreslogs vissa om-disponeringar i budgeten för 1997 men helt inom den av ministerrådet angivna finansiella ramen. I presidietts betänkande framfördes att ett viktigt framtida krav på budgeten var att den presenterades på ett enkelt och lättförståeligt sätt men att den också innehöll tillräckligt med upplysningar om tillgängliga resurser och planerad verksamhet. Denna information är nödvändig för att prioritera inom sektorerna och för att göra omprioriteringar mellan sektorerna möjlig. Ministerrådet rekommenderades också att beakta att rådet och dess organ ges möjlighet att på ett principiellt plan, i ett tidigt och påverkbart skede, ha en diskussion om planer, prioriteringar och budgetmässiga konsekvenser.

Per Olof Håkansson, som talade för den socialdemokratiska gruppen, underströk att presidiet stod enigt bakom betänkandet men beklagade att ministerrådets intresse och följsamhet till de i tidigare budgetbetänkanden framförda åsikterna inte var särskilt välutvecklade. Sålunda hade inget bokslut för 1995 presenterats. Han ställde därför frågan om ministerrådet hade gjort ett bokslut så att man visste på vilka grunder man egentligen gick vidare. Var man från ministerrådets sida beredd att ställa de nödvändiga relevanta budgetdokument, som rimligen fanns, till rådets förfogande, så att man kunde föra en diskussion med ministerrådet och så småningom komma fram till ett ställningstagande i budgetfrågorna som var säkrare grundat än de lösa fundament som budgetbetänkandet i praktiken byggde på. En budget borde tillgodose tre huvuduppgifter: en kameral funktion, en politisk funktion och en informationsfunktion. Vad gällde den politiska funktionen måste man konstatera betydande brister. Rådets budgetkontroll var förändrad och det hade att inom en given ram ange verksamhetens inriktning, mål etc. På grundval av den knapphändiga politiska information och de resursförslag som fanns i budgeten hade rådet svårt att fullgöra den uppgiften.

Den finske samarbetsministern *Ole Norrback* gav senare i debatten ett löfte att ministerrådet skulle sända över bokslutshandlingarna till rådets kontrollkommitté under de närmaste dagarna och att man fortsättningsvis samtidigt på sommaren skulle överlämna alla dokument, nämligen årsberättelse, planer för det nordiska samarbetet, budgetförslag och det reviderade bokslutet, under förutsättning att Riksrevisionsverket färdigställt sitt arbete.

Han underströk att budgeten minskats med 20 miljoner danska kronor, vilket återspeglade budgetsituationen i flera medlemsländer. Sparpolitiken hade i kombination med reformprocessen gett ett nordiskt samarbete som bra kunde försvaras inför kritiska skattebetalare. Till följd av besparingarna hade man blivit tvungen att i praktiken helt avsluta vissa samarbetsområden, t.ex. trafiksektorn, vilket man i Finland upplevde som en förlust av något värdefullt. Hela ministerier kunde förlora sitt intresse för det nordiska samarbetet, vilket inte borde få ske. Samma argument kunde vändas mot presidietts förslag att samarbetet inom bygg- och boområdena skulle avslutas, vilket han beklagade, då det var ett intressant område både i EU-perspektiv och inom närområdet. Ministerrådsreserven var ett viktigt politiskt instrument, som behövdes för att ett nytt ordförandeskap skulle kunna inleda arbetet med att förverkliga sina prioriteringar utan att vänta ett helt år på nya budgetmedel. Reserven var också viktig som en buffert med tanke på svårbedömbara övergångskostnader föranledda av institutionsreformen.

Den konservativa gruppens talesman *Kimmo Sasi* anförde att alla de nordiska länderna kämpade med stora ekonomiska svårigheter och de sparåtgärder som måste vidtas måste därför också gälla Nordiska rådet. Den institutionsgenomgång som gjorts hade varit välmotiverad då varje organisation då och då borde omskakas och dess ändamålsenlighet granskas. Han efterlyste dock bättre politisk koordinering vad gällde närområdessamarbetet och framhöll vikten av att informationskontoret i S:t Petersburg snarast möjligt borde få status som en diplomatisk representation. Den konservativa gruppen ansåg att kulturens och utbildningens betydelse var så väsentlig att dess andel borde ökas, då kultur och utbildning stärkte den nordiska identiteten. Man var enig i presidietts krav att budgeten borde presenteras på ett mer enkelt och lättförståeligt sätt och ansåg dessutom att den borde indelas enligt de tre huvudpelarna i det nordiska samarbetet. Man ställde sig bakom presidietts förslag att bo- och byggsektorn inte skulle få mer medel i budgeten.

Den vänstersocialistiska gruppens talesman *Kjellbjørg Lunde* kritiserade de nedskärningar i budgeten som var konsekvenserna av vad hon ansåg varit ett svenskt veto och som hon befarade skulle få dramatiska konsekvenser för möjligheterna att i framtiden kunna driva ett aktivt nordiskt samarbete. I synnerhet var det inte acceptabelt om liknande nedskärningar skulle göras i fortsättningen.

Mittengruppens talesman *Valgerður Sverrisdóttir* påpekade att nedskärningarna kom i tillägg till tidigare nedskärningar i budgeten. Det var svårt att företa omfattande omprioriteringar i en så stram budget. Mittengruppen var dock tillfredsställd med att man tagit hänsyn till närområdena och miljön i budgetförslaget liksom man även företagit en ökning för det arktiska samarbetet. Mittenpartierna hade vid sin genomgång av budgeten betonat betydelsen av ökade insatser för barn och ungdom och även insatser på alkohol- och narkotikaområdet, där ministerrådet dessvärre föreslog nedskärningar. Medel till ökat samarbete inom alkohol- och narkotikaområdet borde kunna tas från bygg- och bostadssektorn. Kulturområdet var viktigt för att stärka sammanhållningen i Norden och markera en nordisk identitet i Europa.

Vid möte den 13 november behandlade ministerrådet Nordiska rådets förslag till ändringar i budgeten för 1997 och beslöt därvid att på tre punkter – bygg- och bostadssektorn, närområdesbudgeten och ökade medel till Nordiska kulturfonden – avvika från rådets rekommendation.

Med hänvisning till den tidigare nämnda artikel 65 i Helsingforsavtalet ställde riksdagsledamoten Per Olof Håkansson en fråga till ministerrådet om vilka synnerliga skäl som kunde anges för att inte följa rådets rekommendation. Av svaret framgick bl.a. att ministerrådet ansåg det synnerligen angeläget att kunna disponera över tillräckliga obundna medel under 1997.

Vid möte den 21–22 januari 1997 diskuterade presidiet rådets inflytande på budgeten för det nordiska samarbetet. Bl.a. aktualiserades frågor om hur en kontinuerlig dialog mellan rådet och ministerrådet skulle kunna utformas. Ministerrådet hade framfört att man delade rådets syn på en kontinuerlig dialog om budgeten och var positivt till olika former för samverkan på det politiska planet i ett tidigt skede av budgetprocessen. Presidiet utsåg därför en arbetsgrupp med uppgift att inför arbetet med 1998 års budget företräda

Frågetimme med samarbetsministrarna

Under sessionens sista dag svarade samarbetsministrarna på spontana direkta frågor från rådets medlemmar. Utbytet blev mycket livligt och den nya ordningen med en frågetimme, som har sin förebild i Sveriges riksdag, ansågs ha varit en stor framgång.

Gudrun Schyman ställde en fråga om Schengenavtalet som ett sätt att rädda den nordiska passunionen. Vad skulle hända med passfriheten om något lands parlament inte ratificerade avtalet eller om Schengensamarbetet blev en del av själva unionen, där Norge stod utanför? Finlands samarbetsminister hade svårt att tänka sig att något land inte skulle ratificera avtalet och ansåg att Schengenavtalet lika gärna som att vara en del av EU-medlemskapet kunde förenas med EES-avtalet där Norge och Island deltog.

Eva Johansson frågade den norska samarbetsministern vilka konkreta åtgärder man kunde vänta sig mot bakgrund av den norske statsministerns uttalande om den nya informationstekniken. Den norska samarbetsministern svarade, att man avsåg att starta ett utredningsprojekt som särskilt riktade sig till små företag som hade de största problemen med den nya informationsteknologin.

Chris Heister ställde en fråga huruvida det nordiska informationskontoret i S:t Petersburg skulle läggas ned om frågan om dess status inte blev löst vid årsskiftet. Av svaret framgick bl.a. att ministerrådet genom att ställa en tidsgräns ville få fram ett slutligt ställningstagande från de ryska myndigheterna, som förhalat frågan.

Elver Jonsson ställde frågan till Norges och Sveriges samarbetsministrar vad överläggningarna om eventuell oljeutvinning i Skagerrak lett fram till samt huruvida konsekvenserna för fiskeflottan, näringslivet i kustbandet och turismen utretts.

Arbetsmarknadsminister *Margareta Winberg* svarade att Norge i ett första skede inte konsulterat Sverige men att man fått löfte att konsultation skulle äga rum enligt det nordiska miljöavtalet när oljebolagen ansökte om koncession för provborrning. Den norska ministern påpekade att fortsatta studier bedrevs om provborrningen, att frågan varit till offentlig utfrågning hos norska myndigheter och att den rapport som förelåg skulle gå till svenska myndigheter för att nå fram till en gemensam lösning.

Berit Oscarsson ställde en fråga kring Unesco-rapporten Vår skapande mångfald som ingår i bakgrundsdokumentationen för en internationell konferens i Stockholm 1998 om kulturen i ett globalt perspektiv och även ger kulturen en social dimension. Frågan avsåg vad vi kan göra gemensamt nordiskt för att påverka konferensens slutdokument och sprida kunskap om det nordiska kulturutbytet, framför allt vad gällde folkbildning och kultur. Den norska samarbetsministern svarade att hon skulle ta initiativ till att den nordiska kulturkonferensen i mars 1997 om möjligt kunde bidra med denna dimension i FN- och Unescoarbetet.

Under verksamhetsåret har arbetet inom Nordiska rådets organ lagts om i enlighet med de beslut som fattades under 1995. Presidiet har svarat för genomförandet av besluten. Det praktiska arbetet har framför allt varit koncentrerat på flyttningen av Nordiska rådets sekretariat från Stockholm till Köpenhamn och arbetet med en revision av Nordiska rådets arbetsordning. Samtidigt har presidiet följt utformningen av arbetet i de nya utskotten och ansvarat för koordineringen mellan dem. Presidiets eget arbete har förändrats genom att grunden lagts för en stärkt ledningsfunktion och att ansvaret för behandlingen av Nordiska ministerrådets budgetförslag nu åvilar presidiet. Vidare har presidiet behandlat allmänna utrikes- och säkerhetspolitiska frågor.

Medlemmar och möten

Presidiet har bestått av 13 medlemmar. Sverige har företrätts av Per Olof Håkansson, Olof Johansson och Sten Svensson. Presidiet höll 12 möten under året. I anslutning till sessionen mötte presidiet även de nordiska statsministrarna. Huvudfrågorna vid överläggningen var närområdessamarbetet och det nordiska samarbetet inom EU. Presidiet har även träffat samarbetsministrarna för att diskutera den kommande sessionen, ministerrådets närområdesstrategi samt EU-samarbetet.

Nytt sekretariat och ny arbetsordning

I enlighet med de beslut som fattades i anslutning till arbetet med en ny organisation för det nordiska samarbetet har Nordiska rådets sekretariat flyttats från Stockholm till Köpenhamn och samlokaliseras med Nordiska ministerrådets sekretariat. Sekretariatet inledde sitt arbete i Köpenhamn den 1 augusti. Avsikten är att samlokaliseringen skall medföra en rationalisering av sekretariatsorganisationen, större samverkan mellan de två sekretariaten och en klarare bild av det nordiska samarbetet utåt.

På grundval av de avtalsändringar som har företagits i den nordiska samarbetsöverenskommelsen och de övriga beslut som har fattats angående förändringar i Nordiska rådets verksamhet har en helt ny arbetsordning utarbetats för Nordiska rådet. Presidiet tillsatte för detta arbete en särskild arbetsgrupp med en representant för varje partigrupp. Ledamöter i gruppen var från Sverige Per Olof Håkansson, tillika ordförande, och Elver Jonsson. Efter behandling i partigrupperna och i presidiet fastställdes den nya arbetsordningen på sessionen. Den trädde i kraft den 1 januari 1997.

Nordiska ministerrådets budget för 1997

Budgeten för 1997 uppgår till 687,4 miljoner danska kronor. Detta är en minskning av budgeten med 20 miljoner kronor jämfört med 1996. Ministerrådets förslag överlämnades till Nordiska rådet i augusti och behandlades

därefter av presidiet på grundval av yttranden från rådets utskott. Den slutliga behandlingen skedde på sessionen (rek. nr 10).

Årets budgetarbete har starkt präglats av resultatet av institutionsgenomgången (utredningen Nordisk nytte). Utredningen resulterade i att ministerrådet beslutade att 13 institutioner läggs ner, tre institutioner får en helt ny verksamhetsprofil och tre nya institutioner inrättas. Den nya strukturen innebär att det nordiska samarbetet ytterligare koncentreras och profileras på områden som präglas av stor nordisk nytta och som på ett värdefullt sätt bidrar till att utveckla det nordiska samarbetet.

Områden som särskilt prioriteras under 1997 är kultur, undervisning och forskning, miljö, närområdena och det arktiska samarbetet. I sitt betänkande över budgetförslaget framhöll presidiet bl.a. att ytterligare omprioriteringar bör göras för att stödja barn och ungdom och för att öka Nordiska kulturfondens anslag.

Säkerhetspolitik

Presidiet inledde vid sitt möte i augusti behandlingen av ett medlemsförslag om säkerhetspolitik överlämnat av den vänstersocialistiska gruppen. I medlemsförslaget föreslogs en rad åtgärder gällande såväl interna organisatoriska frågor som säkerhetspolitiska frågor samt frågor som berör miljö och säkerhet. Bland de organisatoriska frågor som togs upp kan särskilt noteras förslaget om ett säkerhetspolitiskt utskott för rådet samt anordnandet av en temassession om säkerhetspolitik.

I september inlämnade även den konservativa gruppen ett medlemsförslag om säkerhet i Norden. I medlemsförslaget föreslås att rådet skulle rekommendera Danmarks, Islands och Norges regeringar att aktivt stödja utvidgningen av NATO österut och verka för att alla demokratiska länder som söker medlemskap skulle kunna delta i processen. Särskilt efterlyses en aktiv verksamhet för att Estland, Lettland och Litauen skall kunna bli medlemmar av NATO. Vidare föreslås att Sveriges och Finlands regeringar analyserar vilken betydelse ett Natomedlemskap för de baltiska länderna har för säkerheten i Finland och Sverige. Vidare föreslås att ministerrådet ges i uppdrag att ordna en temakonferens om det nya säkerhetspolitiska läget i Norden.

För att ge tid för en grundlig debatt om båda förslagen avgavs från presidiet delbetänkande till sessionen. I vartdera betänkandet konstateras att behandlingen av förslagen fortsätter i presidiet under det kommande verksamhetsåret. Samtidigt avgav presidiet ett förslag till internt beslut om anordnandet av en temakonferens om säkerhet. Med anledning av förslaget antog sessionen enhälligt ett internt beslut (nr 1) om att ordna en temakonferens om säkerheten i Norden och Nordens närområden under 1997.

Arktiskt samarbete

Den parlamentariska arktiska samarbetskommittén fortsatte sitt arbete under året. Kommittén består av representanter för Nordiska rådet samt från parlamenten i Kanada, Ryssland, USA och Europaparlamentet. I mars arrangerade kommittén i samarbete med Kanadas parlament den andra parlamentariker-

konferensen om arktiskt samarbete. Huvudfrågorna på konferensen var bärkraftig utveckling i det arktiska området, miljöföreningen, en utveckling av den arktiska samarbetsorganisationen och säkerhetspolitiska frågor.

Ett viktigt syfte med konferensen var även att driva på etableringen av Arktiska rådet. De åtta arktiska staternas utrikesministrar undertecknade i september en deklaration om upprättandet av rådet. På konferensen i Kanada godkändes ett slutdokument med förslag riktade till de arktiska ländernas regeringar (bilaga 2).

Internationellt samarbete

Presidiet har under verksamhetsåret upprätthållit kontakter till närmaste europeiska interparlamentariska organisationer samt till parlamentariska organ i Nordens närområden. Det gångna året har på internationellt plan varit aktivt.

En *parlamentarisk stipendieordning* har sedan 1992 givit möjlighet för parlamentariker från Nordens närområden att bekanta sig med det nordiska samarbetet och Nordiska rådet samt arbetsformerna i de nordiska parlamenten och samhällena. Under 1996 har 21 parlamentariker från de baltiska länderna och Ryssland deltagit i stipendiatprogrammen.

Baltiska församlingen grundades 1991 på initiativ av parlamentariker i Estland, Lettland och Litauen med Nordiska rådet som förebild för att finna former för parlamentariskt samarbete mellan de baltiska länderna. Representer för Nordiska rådet har varit närvarande vid de åtta sessioner församlingen hittills hållit. I maj 1992 undertecknades ett ramavtal om samarbete mellan Baltiska församlingen och Nordiska rådet som nu är under revidering.

I april genomförde presidiet i samarbete med Baltiska parlamentariska församlingen ett första gemensamt möte mellan de två organisationerna. Mötet ägde rum i Vilnius den 15–16 april. Förutom Baltiska församlingens 60 medlemmar deltog hela närområdesutskottet samt delar av Nordenutskottet och presidiet, sammanlagt 108 deltagare. Mötet hölls i plenum utan utskottsarbete med undantag för en redaktionskommitté som arbetade fram ett gemensamt uttalande som antogs av de båda presidierna (bilaga 3). Huvudteman vid mötet var stabilitet och säkerhet i Europa, miljö- och energipolitik samt kultur, utbildning och vetenskap. Balterna fäste störst vikt vid de säkerhetspolitiska aspekterna, och debatten präglades i stor utsträckning av deras strävan att bli en integrerad del av både den västliga försvarsalliansen och den europeiska unionen. Inom kulturområdet diskuterades konkreta frågor som olika former av studentutbyte och samarbete på utbildningsområdet. Det bestående värdet av det gemensamma mötet i Vilnius torde vara att det utgjort startpunkten för utbyggandet av personliga kontakter och nätverk mellan parlamentariker i de baltiska och nordiska länderna.

Den 5:e *parlamentariska Östersjökonferensen*, som förberetts av en referensgrupp där en representant för Nordiska rådets presidium ingick, hölls den 10–11 september i Riga med ca 110 deltagare från alla länder kring Östersjön. Då miljöproblemen var ett av huvudämnena för konferensen uttalades från parlamentarikersidan besvikelse över att ingen av de nordiska miljöministrarna deltog. Andra huvudämnen var gränsöverskridande samarbete,

regionalt samarbete samt EU:s åtaganden vad gällde utvecklingen i Östersjöområdet. Det framhölls i diskussionen, att vid framtida parlamentariska konferenser borde en mer konkret dialog mellan ministrar och parlamentariker äga rum. Konferensen antog en resolution i vilken deltagarna bl.a. uppmanade Östersjöländernas råd att årligen framlägga en skriftlig rapport om rådets program till parlamenten (bilaga 4).

Presidiets budget för 1997

Budgeten för rådets presidium under 1997 uppgår till ca 31 miljoner danska kronor. Det gemensamma sekretariatet är beläget i Köpenhamn och har för närvarande 15 anställda.

Ländernas betalningsandel fastställs enligt en särskild fördelningsnyckel som baserar sig på ländernas andel av den samlade nordiska bruttonationalinkomsten. Enligt fördelningsnyckeln för 1997 är Sveriges betalningsandel 35,6 %.

7 Nordenutskottet

Medlemmar och möten

Nordenutskottet är det största av de tre utskotten med 30 medlemmar varav sju från Sverige. Svenska medlemmar i Nordenutskottet har varit Berit Oscarsson (vice ordförande), Anita Johansson, Birthe Sörestedt och Widar Andersson, Elver Jonsson, Arne Andersson och Maggi Mikaelsson som i oktober ersattes av Charlotta L Bjälkebring.

Nordenutskottets arbetsområde täcker i princip delar av alla de traditionella samarbetsområdena, som Nordiska rådet hittills har arbetat med, dvs. fri rörlighet, kultur, utbildning/forskning, social trygghet, jämställdhet, nordiskt regionalt och gränsregionalt samarbete samt medborgarfrågor.

Då arbetsområdet är mycket omfattande beslöt utskottet för 1996–1997 att prioritera följande uppgifter: presentation av nordisk kultur i utlandet, den nordiska välfärdsmodellen, narkotikapolitik, nordisk barn- och ungdomsplan samt nysatsning på kulturområdet.

Förutom sedvanlig utskottsbehandling har utskottet infört ett rapportörssystem och arbetsgrupper.

Utskottet har under året sammanträtt sex gånger och därutöver har fyra arbetsgrupper mötts ett antal gånger. Nordenutskottet mötte kulturministrarna den 12 november i Köpenhamn, varvid bl.a. det nordiska TV-samarbetet diskuterades. Samma dag mötte utskottet styrelsen för Nordiska kulturfonden. Den 25 juni kom de nordiska asyl- och flyktingministrarna till ett möte med Nordenutskottet i Stockholm.

Utskottet har förberett programmet för rådets temakonferens Nordisk kultur under internationell press som kommer att hållas den 3–4 mars 1997 i Oslo.

Som ett led i uppföljningen av världskonferensen om kommersiellt utnyttjande av barn i Stockholm den 27–31 augusti 1996 anordnade Nordenutskottet den 27 september en mycket välbesökt och intresseväckande offentlig utfrågning om åtgärder för att bekämpa sexuellt missbruk av barn. Huvudämnen för utfrågningen var internationella och nationella insatser mot sexuellt missbruk av barn, barnpornografi och sexturism, världskonferensen mot kommersiell exploatering av barn, sexturismen i Sydostasien och Interpols roll på området. Det diskuterades vilka nordiska insatser som kan göras när det gäller regelverk, förebyggande insatser och etik. Efter denna offentliga utfrågning väcktes ett utskottsförslag om bekämpande av sexuellt missbruk av barn, vilket resulterade i en rekommendation (nr 18) vid den 48:e sessionen. I denna rekommenderas ministerrådet bl.a. att vidta en genomgång av lagarna i de nordiska länderna för att kunna genomföra ändringar som kan bidra till bekämpandet av sexuellt missbruk av barn liksom också bekämpandet av barnpornografi, förstärkning av polissamarbetet inom och utanför Norden och igångsättande av en målinriktad upplysningskampanj för att öka förståelsen för hur allvarligt övergrepp mot barn är. Ett möte om sexuellt utnyttjande av barn har även hållits mellan Nordenutskottet och de nordiska justitieministrarna den 11 november i Köpenhamn.

Utskottet behandlade Nordiska ministerrådets förslag om ett nordiskt program för lagstiftningssamarbete med tillhörande verksamhetsplan vilken haft utredningen om den nordiska nyttan som utgångspunkt. Enligt förslaget skall man sträva efter rättslikhet i den nordiska lagstiftningen, vilket inte innebär att lagar och författningar skulle vara lika i detalj, utan att man skall tillämpa dem enligt gemensamma principer. I EU-samarbetet strävas efter att nordiska synpunkter ska framföras så snart man fått kännedom om kommissionens planer. Dessutom förutsätts att information lämnas till Island och Norge om direktivarbetet. Plenarförsamlingen antog en rekommendation med anledning av ministerrådsförslaget (nr 11) vari även framfördes att den årliga handlingsplanen för det nordiska lagstiftningssamarbetet blir framlagd för Nordiska rådets session varje år.

Utskottet uttalade att det är viktigt att anpassa Västnordenfondens verksamhet till dess ursprungliga målsättning och anslöt sig därför till ministerrådets förslag att fonden skall upphöra att lämna lån till verksamheter som huvudsakligen berör Island, såvida det inte rör sig om samarbetsprojekt som rör även Grönland och Färöarna. Förslaget antogs i en rekommendation (nr 12).

Den socialdemokratiska partigruppen hade lagt fram medlemsförslaget om nordisk samverkan om en användbar informationsteknologi, vari föreslogs utarbetandet av en nordisk handlingsplan för informationsteknologisk utveckling och utarbetandet av ett utvecklingsprojekt med informationsteknologin som instrument för engagerandet av unga i nordiskt och internationellt samarbete. Nordenutskottet stödde förslaget och biföll en rekommendation som rådet antog (nr 13).

Vid utskottets behandling av medlemsförslaget om ökad forskning och utbildning i reumatologi föreslogs att ministerrådet skall initiera och stödja

samnordisk tvärvetenskaplig forskning inom reumatologin, utbildning av reumatologer skall ökas och reumatologin ges större utrymme i utbildningen av all hälso- och sjukvårdspersonal. I utskottet konstaterades att det råder en viss brist på kunskap om de reumatiska sjukdomarna, vilket förorsakar stora kostnader och ökat lidande. Nordenutskottet biföll medlemsförslaget vilket ledde till en rekommendation (nr 14).

I ett medlemsförslag hade föreslagits att Nordiska ministerrådet skulle vidta åtgärder för att skapa en grundtrygghet för nordiska transportarbetare inom den gränsöverskridande trafiken. Utskottets slutsats i sitt betänkande över förslaget var att grundtryggheten bör förbättras och göras enhetlig samt att motsvarigheter till den danska lagen, som innebär att arbetsgivaren i hög grad är skyldig att ta ansvar för sina förare, bör införas i de övriga nordiska länderna. Rapportör i utskottet var Håkan Strömberg.

Utskottet behandlade ett medlemsförslag att utreda förutsättningarna för ett gemensamt nordiskt system för överföring av sjukjournaluppgifter mellan länderna positivt och menade att en god lösning på problemet kan främja det europeiska samarbetet. Plenarförsamlingen antog en rekommendation (nr 16) i enlighet med förslaget. Den socialdemokratiska gruppen hade lagt fram ett medlemsförslag om behandling av små diagnosgrupper. Utskottet stödde förslaget och menade att detta kan verka som påtryckning på det arbete på området som redan pågår i Nordiska ministerrådet. Förslaget mynnade ut i en rekommendation (nr 17).

Nordenutskottet behandlade även ett medlemsförslag om det framtida samarbetet mellan frivilliga nordiska organisationer och de officiella nordiska samarbetsorganen. Rådet antog efter Nordenutskottets behandling två interna beslut med anledning av förslaget (nr 4 och 5). I yttrande nr 4 uttrycker rådet stöd för att Nordens folkliga församling också i fortsättningen kommer att arrangeras som ett centralt forum för dialog och samarbete mellan Nordiska rådet och de frivilliga organisationerna och i sitt yttrande nr 5 att Nordiska rådet vid behov arrangerar temakonferenser eller offentliga utfrågningar mellan rådet och de frivilliga organisationerna.

Den socialdemokratiska gruppen väckte i en skrivelse till Nordenutskottet frågan om åtgärder mot främlingsfientlighet och rasism i Norden. Den av utskottet tillsatta rapportören Birthe Sörestedt har under året arbetat med en rapport i ämnet, vilken beräknas vara färdig i början av 1997.

Arbetsgrupper

Inom utskottet har *fyra arbetsgrupper* arbetat med de av utskottet prioriterade områdena.

Arbetsgruppen för *Nysatsning på konst och kultur*. Svenska medlemmar i arbetsgruppen har varit Berit Oscarsson, ordförande, och Margareta Israelsson, som var utsedd av närområdesutskottet till medlem av gruppen. Gruppen lämnade sin slutrapport till Nordenutskottet den 26 september och hade då haft fem möten till vilka även sakkunniga inkallats till offentliga utfrågningar.

Gruppen beslöt koncentrera sitt arbete till Nordiska kulturfonden, tv- och mediearbete, folkligt kultursamarbete, kultursamarbete med närområden

samt nordisk profilering i Europa och Norden. Arbetet baserades främst på Nordiska ministerrådets redogörelse för prioriteringar i kultursamarbetet och för genomförandet av nysatsningen på kulturområdet 1994–1996.

Gruppen ansåg att Nordiska kulturfonden bör få rollen av ett centralt stödorgan på kulturområdet, att ministerrådets ej disponerade medel för 1995 bör överföras till kulturfonden och att de medel som frigörs i samband med institutionsgenomgången överförs till fonden. Arbetsgruppen understryker kulturfondens roll som brobyggare mellan de nordiska folken och de officiella organen.

När det gäller film- och mediasamarbetet föreslog arbetsgruppen att de framtida prioriteringarna koncentreras på att lösa problematiken kring upphovsrättsfrågan i medier, för att nordborna obehindrat skall kunna se varandras TV-program, att utbudet av de nordiska TV-kanalerna väsentligt ökas, att åtgärder vidtas för att fler nordiska filmer visas i de nordiska biograferna och att fler människor ser nordisk film. Dessutom bör närområdena få stöd för ökat filmutbyte med Norden.

Inom konstområdet föreslår gruppen att de nordiska konstnärerna bereds bättre arbetsmöjligheter i det egna landet, utställningsverksamheten bör ökas inom hela Östersjöområdet och i närområdena samt skapandet av en historiebok om Norden och närområdena.

Slutligen föreslog arbetsgruppen att Nordenutskottet särskilt bevakar att det folkliga samarbetet prioriteras både budgetmässigt, i projektbevillningar och hos Nordiska kulturfonden. Förutom samarbete med Föreningarna Norden måste fler folkliga organisationer, nationella fonder och annan folklig rörelse komma in i det kulturella samarbetet som ett led i att genomföra framtida prioriteringar. Gruppen föreslår att de folkliga organisationerna inbjuds till samarbete om projekt som gäller det nordiska kulturarvet, kulturen och IT-området samt det mångkulturella Norden.

Arbetsgruppen för *nordisk barn- och ungdomskultur*. Svensk medlem av gruppen har varit Maggi Mikaelsson. Gruppen har haft fyra möten, till vilka sakkunniga på området har kallats.

Ministerrådets handlingsplan omfattar både kultur som skapas av barn och unga och den kultur som skapas av vuxna med barn och unga som målgrupp.

I gruppens rapport till Nordenutskottet framhålls förslag till framtida prioriteringar och projekt. Det framhävs att ett övergripande mål för planen måste vara att införa jämställdhetsaspekten i barnets liv redan från början och att denna aspekt skall tillämpas i daghem, i skolvärlden för lärare, i läromedel och när det gäller användandet av datateknologi. Det pekas också på vikten av ett samarbete med bibliotek och arkiv och med hembygds museer för att säkra en förmedling av det nordiska kulturella arvet till barn och ungdomar. TV-mediet föreslås av gruppen användas mer för språkinläring med fokusering i högre grad på Nordens små språk. Gruppen vill även att det satsas mer på den nordiska icke-elitistiska barn- och ungdomsidrotten och idrottsutbytet inom Norden.

Arbetsgruppen för *nysatsning utbildning och forskning*. Svensk medlem av gruppen har varit Maggi Mikaelsson och gruppen möttes fem gånger under sin mandatperiod.

Arbetsgruppen beslöt att begränsa sitt verksamhetsområde till utbildning, forskning samt folkbildning och vuxenundervisning.

Gruppen fick under sin mandatperiod vetskap om att ministerrådet ämnade lägga fram handlingsplaner och handlingsprogram om det nordiska skolsamarbetet, det nordiska folkbildningssamarbetet och vuxenundervisningen, ledningsgruppen för folkbildning och vuxenundervisning samt Forskningspolitiska rådet. Gruppen ansåg att det vore värdefullt om information gavs från ministerrådet till Nordenutskottet på ett tidigt stadium om planernas och programmets innehåll, vilket skulle underlätta samarbetet och meningsutbytet.

Ministerrådet hade beslutat förlänga både NORDPLUS-Junior- och NORDPLUS-programmen till år 2000 och föreslog att programmen fortsatt skulle koncentreras på nordiska språk och litteratur, men även utvecklas till nya områden som skulle gagna den framtida forskningen. Det föreslogs även att en gemensam satsning av rådet och ministerrådet skulle ske på information om utbildningssamarbetet för gymnasister och tillgång till högre utbildning inom Norden. Det föreslogs också att det nordiska skoldatanätet Odin skulle introduceras som ett stödinstrument i språkundervisning och folkbildning.

Arbetsgruppen för *den nordiska välfärdsmodellen* med mandat att värdera den nordiska välfärdsmodellen och dess framtid; hur välfärden i Norden ändrat sig de senaste åren med hänsyn till de enskilda ländernas ekonomiska situation och de nordiska ländernas inträde i EES/EU. Existerar det en nordisk välfärdsmodell och hur önskar man i så fall upprätthålla den? Svenska medlemmar i gruppen är Elver Jonsson, ordförande, och Birthe Sörestedt.

Gruppen fortsätter sitt arbete under 1997 med sikte på att lämna en slutrapport till Nordenutskottet som skulle kunna användas som underlag för seminarium/konferens.

8 Närområdesutskottet

Medlemmar och möten

Svenska medlemmar i närområdesutskottet har varit Chris Heister, Margareta Israelsson, Inger Koch, Kaj Larsson, Marianne Samuelsson och Yvonne Sandberg-Fries, som den 24 oktober ersattes av Reynoldh Furustrand.

Närområdesutskottet har under året hållit sex möten. Inför utskottets första möte, som ägde rum i Stockholm den 25–26 januari, anordnades en informationsdag med de svenska medlemmarna, där representanter för Utrikesdepartementet och Litauens ambassadör orienterade om läget i de baltiska länderna, Ryssland och Barentsområdet.

Som huvudansvarigt för miljöfrågorna i Nordiska rådet inbjöd Närområdesutskottet sakkunniga från regeringssidan och HELCOM att orientera om miljöfrågor, särskilt vad gällde Östersjön, vid utskottets junimöte.

Utskottets första möten ägnades åt att fastställa arbetsformer som t.ex. aktivt ordförandeskap m.m. och arbetsprogram för 1996. Vid mötet i samband med 48:e sessionen, då utskotten antog arbetsprogram och budget för 1997 i enlighet med en för utskottet gemensam form, beslöt utskottet att låta 1996 års

program ligga kvar som principprogram. I programmet uppräknas utskottets regionala arbetsområden: Baltikum, Barentsområdet, Arktiska området, Karelen, Leningradregionen, Kaliningrad, Östersjöområdet i övrigt inklusive Polen och Nordtyskland samt Nordsjöområdet. Bland målsättningarna talas särskilt om att främja demokrati, mänskliga rättigheter, social trygghet och fungerande marknadsekonomi samt att verka för lösningar på miljöproblemen i Östersjöregionen och Arktis samt ansvarsfullt och bärkraftigt resursutnyttjande. De samnordiska insatserna skall vara av genuint nordiskt intresse och koncentreras till frågor som särskilt lämpar sig för det nordiska samarbetet och de nordiska institutionerna. Dialog och kommunikation på parlamentarisk nivå blir ett väsentligt bidrag till demokratiutvecklingen och stärkande av den parlamentariska kulturen i närområdet.

Utskottet har i enlighet med sina målsättningar behandlat Nordiska ministerrådets närområdesstrategi för både 1996 och 1997, och fick vid sitt möte med samlagsministrarna i november ett löfte att den stora neddragningen av resurser till miljön på budgeten som föreslagits i en ämbetsmannarapport, inte skulle fullföljas.

Utskottet mötte även miljöministrarna i samband med novembersessionen och diskuterade både miljö- och energipolitik.

Utskottet har beslutat anordna ett seminarium i samarbete med Europautskottet om parlamentens roll i EU-förhandlingsprocessen för baltiska parlamentariker och tjänstemän i Riga i februari 1997. Tillsammans med ministerrådet planeras också ett baltiskt-nordiskt seminarium om jämställdhet i Valmiera, Lettland, i augusti 1997.

Ärenden under 48:e sessionen

Närområdesutskottet övertog bl.a. miljöfrågorna från det tidigare miljöutskottet och två av de förslag till rekommendationer som fördes fram till sessionen hade miljöanknytning. Det ena grundades på ett medlemsförslag från mittengruppen om forskning och utveckling av nya och förnybara energikällor, som utskottet behandlade tillsammans med en redogörelse från ministerrådet om det energipolitiska samarbetet. På utskottets förslag antog rådet rekommendationer om analys av möjligheterna för och effekterna av en harmonisering av energibeskattningen, om forskning och utveckling av teknologi för förnybara energikällor samt om åtgärder för ökad kärnsäkerhet (rek. nr 6, 7 och 8). Utskottet tillstyrkte ministerrådets förslag till samlagsprogram för det nordiska fiskerisamarbetet 1997–2000 med ett påpekande att tillräckliga medel måste avsättas på budgeten för programmet, något som inte framgick av ministerrådsförslaget. Kaj Larsson var utskottets talesman i plenum (rek. nr 4).

Den socialdemokratiska gruppen hade väckt ett förslag om en folkupplysningskampanj i Norden om länderna i närområdet. Utskottet erinrade om de stipendieordningar som redan fanns och på utskottets förslag antog plenum en rekommendation (nr 5) till ministerrådet att undersöka möjligheterna att genom folkrörelserna på olika sätt öka kunskaperna om närområdena och stödja utbytet mellan medborgarna. Mot bakgrund av att ministerrådet redan beslutat att arrangera en jämställdhetskonferens i Valmiera, Lettland, i au-

9 Europautskottet

Medlemmar och möten

Svenska medlemmar i Nordiska rådets Europautskott har varit: Carl Bildt, Berit Löfstedt, Alf Svensson, som den 24 oktober ersattes av Ingrid Näslund och Nils T Svensson. Som ersättare för Carl Bildt har i första hand Henrik Landerholm deltagit i Europautskottets möten.

Europautskottet har under året haft sex möten. Till mötet i Stockholm den 25 juni hade statssekreterare Gunnar Lund inbjudits för att redogöra för arbetet inför regeringskonferensen och till mötet i Oslo den 26 september hade finansminister Sigbjørn Johnsen och statssekreterare Knut Rexed inbjudits för att redogöra för konsekvenserna av ett införande av EMU. I samband med utskottets möte i Reykjavik den 6 augusti lämnade finansminister Friðrik Sophusson en redogörelse för Islands ekonomiska situation.

Utskottet, som inledde sin verksamhet vid mötena i januari, har fastställt arbetsformer och organisering, utarbetat ett arbetsprogram för 1996 samt fördjupat sig i frågeställningarna inför *Europakonferensen* som ägde rum i Köpenhamn den 4–5 mars. EU och regeringskonferensen (IGC) har under året utgjort det huvudsakliga arbetsområdet.

Ärenden under 48:e sessionen

Utskottet har under året behandlat två medlemsförslag: om koordinerad nordisk sysselsättningsstrategi väckt av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet och om åtgärder mot arbetslösheten väckt av den konservativa gruppen i Nordiska rådet. Utskottet behandlade förslagen i ett betänkande som utmynnade i en rekommendation (nr 9) till de nordiska ländernas regeringar om att utarbeta en årlig redogörelse om sysselsättningspolitiken.

I anslutning till 48:e sessionen arrangerade utskottet en *offentlig utfrågning med de nordiska ländernas utrikes- och Europaministrar*. Frågerätt hade utskottets medlemmar och ordförandena för de nationella Europautskotten, i Sverige EU-nämnden. Från svensk sida besvarades frågorna av handelsminister Björn von Sydow.

Offentlig utfrågning med utrikes- och Europaministrarna

Berit Löfstedt frågade om de nordiska länder som inte är medlemmar av EU upplevt någon skillnad i intensiteten på kontakterna mellan ministrar och parlamentariker i de nordiska länderna och om de nordiska EES-länderna är tillfreds med sina möjligheter att påverka EU. Norges utrikesminister svarade att de nordiska stats- och utrikesministrarna alla entydigt i Nordiska rådet gett uttryck för betydelsen av att öka och utvidga det nordiska samarbetet i denna situation och att man inte bör undervärdera att de nordiska länder som inte är medlemmar i EU ändå är knutna till EU:s inre marknad

genom EES-avtalet. Man diskuterar fortlöpande hur mekanismerna för rådslagning och samråd kan förbättras. EES-samarbetet fungerar i huvudsak bra.

På frågan om de nordiska länderna agerar gemensamt i frågan om kemiska tillsatser i livsmedel och om det är möjligt att uppnå gemensamma nordiska regler och bevara en gemensam nordisk marknad svarade handelsminister *Björn von Sydow* att en betydande koordinering sker på nordisk nivå och att man i stort sett har parallella ståndpunkter. Det är dock en svår avvägning inom EU vad som är möjligt att ha som nationella regler utan att de av domstolen betraktas som handelshinder.

Handelsminister *Björn von Sydow* svarade även på frågor om EU:s utvidgning österut, särskilt avseende de baltiska länderna. När det gäller dessa frågor är de nordiska länderna helt överens om hur förhandlingsprocessen bör komma i gång: samtliga länder som ansökt om medlemskap i EU bör ges möjlighet att starta förhandlingarna samtidigt. Det finns även en gemensam syn på hur man ska hjälpa länderna att uppfylla kraven att ha en marknadsekonomi som överensstämmer med EU-ländernas. Man räknar med att de tre baltiska länderna skall uppfylla de krav som ställs för att bli medlemmar samtidigt och man arbetar utifrån att de skall ha samma villkor, men när det gäller genomförandet av de reformer som krävs är detta upp till länderna själva. Bilateral samarbetsprojekt för att hjälpa de baltiska länderna att nå upp till kraven pågår.

Christel Anderberg frågade vad den svenska regeringen kommer att göra för att förstärka Östersjösamarbetet. Handelsminister *Björn von Sydow* svarade att de nordiska länderna kommer att samarbeta med övriga länder runt Östersjön för att genomföra Visby- och Kalmardeklarationerna.

På frågor om Barentssamarbetet svarade handelsminister *Björn von Sydow* att man strävar till att säkra det ryska deltagandet för att nå lösningar på miljöproblemen – kärnkraft och kärnvapen. Utrikesminister *Lena Hjelm-Wallén* kommer att sträva efter ett större EU-engagemang, t.ex. i form av möten med Barentsrådet i Bryssel, tillsättande av tjänstemannagrupper på hög nivå, och en mera tematisk karaktär på möten t.ex. säkerhetspolitiska aspekter och kopplingen mellan Barentshavet, Östersjön och Svarta havet.

Med anledning av katastrofen i Centralafrika där många biståndsorganisationer står beredda med humanitär hjälp men inte lyckats nå fram till katastrofområdena frågade *Ingrid Näslund* Norges utrikesminister om möjligheterna för en gemensam nordisk insats i en internationell fredsaktion för att få fram hjälpen om detta visar sig nödvändigt. Utrikesministern svarade att det primärt är på det humanitära och diplomatiska området, eventuellt med militära observatörer, som de nordiska länderna kommer att göra sin huvudsats. Det är viktigt att finna fram till mekanismer som säkrar hela området vilket kräver samtycke och medverkan från de stridande parterna så att hjälparbetare kan nå fram utan att deras säkerhet äventyras.

Nils T Svensson frågade om man diskuterat nordiskt stöd till Vitryssland. Finlands Europaminister svarade att biståndets huvudvikt lagts vid nordvästliga Ryssland, de baltiska länderna och Polen. Den interna politiska situationen i Vitryssland är mycket komplicerad och EU har gjort framstötter för att försöka främja den demokratiska utvecklingen.

Övriga frågeställningar under utfrågningen rörde det tysk-franska förslaget om flexibilitet i EU, de svenska och finländska initiativen på säkerhetspolitikens område och möjligheten att använda Ålandsmodellen som en lösning på minoritetsproblem.

10 Kontrollkommittén

Kontrollkommittén består av fem medlemmar, en representant från varje land. Svensk medlem och ordförande i kommittén är Anita Johansson.

Kommitténs huvudsakliga uppgift är att utöva den parlamentariska kontrollen över verksamhet som finansieras via Nordiska ministerrådets budget och de nordiska institutionerna, utföra särskilda kontrolluppgifter, kontrollera och godkänna årsredovisningar och revisionsberättelser inom ministerrådets verksamhetsområde samt granska rådets redovisningar och revisionsberättelser. Kommittén kan avge utlåtanden i frågor om tolkning av Helsingforsavtalet, andra avtal om nordiskt samarbete, rådets arbetsordning och andra interna bestämmelser.

I samband med behandlingen av revisionsberättelsen för Nordiska ministerrådet 1995 fann kommittén bl.a. att ministerrådets rutiner bör stramas upp och bristerna i styrningen rättas till. Också beträffande revisionsberättelsen för Kulturfondens verksamhet 1995 fann kommittén att bristerna i fondens projektadministration måste åtgärdas.

Kommittén har haft sju möten under verksamhetsperioden och har i samband med dessa besökt ett antal nordiska institutioner. Kommittén har följt institutionernas arbete främst för att se om den bedrivna verksamheten ligger i linje med de av rådet gjorda prioriteringarna. Intrycket från de besökta institutionerna är att den verksamhet som bedrivs är effektiv men att den politiska styrningen kan förbättras. Målsättningen måste vara att det nordiska samarbetet även inom institutionernas ram koncentreras till verksamhet inom de politiskt prioriterade områdena.

11 Nordiska rådets litteraturpris, musikpris samt natur- och miljöpris

Nordiska rådet delar ut tre priser: ett litteraturpris, ett musikpris och ett natur- och miljöpris. Prissumman för vart och ett av priserna är 350 000 danska kronor.

Litteraturpriset

Rådets litteraturpris blev inrättat av de nordiska ländernas regeringar år 1961 och delades ut första gången 1962, då prissumman var 50 000 danska kronor. Sedan 1962 delas litteraturpriset ut varje år till en nordisk författare för ett skönlitterärt verk på ett av de nordiska ländernas språk. Avsikten med priset är att öka intresset för grannländernas litteratur och språk samt för den nordiska kulturgemenskapen. Pristagaren utses av en nordisk bedömningskom-

mitté. Svenska medlemmar i kommittén är författaren Heidi von Born och fil. dr Ebba Witt-Brattström.

Vid en ceremoni i Köpenhamns rådhus den 4 mars 1996 tilldelades Nordiska rådets litteraturpris den norske författaren Øystein Lønn för hans novellsamling *Hva skal vi gjøre idag?* og andre noveller.

Från Sverige nominerade verk var *Hummelhonung* av Torgny Lindgren och *Comédia Infantil* av Henning Mankell.

Musikpriset

Nordiska rådets musikpris delades ut första gången år 1965 för skapande tonkonst, då vartannat år. Sedan 1990 delas priset ut varje år, vartannat för det skapande musikområdet till verket av en nu levande nordisk kompositör och vartannat till det utövande musikområdet. Det förutsätts att verket uppfyller höga konstnärliga krav och att verket inom sin genre kan betraktas som nyskapande. NOMUS tillsätter varje år en nordisk bedömningskommitté bestående av fem medlemmar från de nordiska länderna, som utses på grundval av de musikområden som skall bedömas. Den svenske medlemmen för 1996 års pris var tonsättaren Sten Hansson. Kommittén utsåg för 1996 en skapande musiker.

Den 4 mars tilldelades Nordiska rådets musikpris 1996 den danske kompositören Bent Sørensen för hans violinkonsert *Sterbende Gården*.

Från Sverige hade nominerats *Konsert för violin och orkester* av Anders Hilborg och *Endymion – Ansgar Krook in memoriam, berceuse för kammarensemble* av Arne Nellnäs.

Natur- och miljöpriset

1994 beslöts att inrätta Nordiska rådets natur- och miljöpris vid sidan av de två kulturprisen. Enligt stadgarna kan priset ges till en person som har gjort en anmärkningsvärd insats för natur- och miljövården i Norden eller till en grupp människor, en organisation, ett medium, ett företag eller en institution som i sin verksamhet har lyckats integrera hänsyn till naturen på ett speciellt berömvärd sätt.

Nordiska rådets natur- och miljöpris utdelades vid en ceremoni den 12 november 1996.

Priset, som delades ut för andra gången, gavs till Inuit Circumpolar Conference (ICC), en grönländsk miljöorganisation. Priset gavs till organisationen för dess enastående insats för ursprungsbefolkningarnas, speciellt inuiternas, levnadsvillkor och levnadssätt och deras beroende av en bärkraftig miljömässig utveckling. Ett av organisationens mål är att stärka samarbetet mellan de olika inuitorganisationerna i Alaska, Kanada, Grönland och Ryssland. Utöver miljöarbetet arbetar organisationen också för de mänskliga rättigheterna, kultursamarbete och en politisk strategi för de arktiska områdena.

De svenska medlemmarna i priskommittén är generaldirektör Valfrid Paulsson och vice talman Görel Thurdin.

Allmänt

Rådets informationsstrategi omfattar tre huvudpunkter:

- En tabloidtidning – Politik i Norden
- Ett varje vecka utkommande nyhetsfax
- En hemsida på Internet för att presentera det nordiska samarbetet

Den allmänna informationen om rådet handhas av rådssekretariatet i samarbete med ministerrådets informationsavdelning och tillsammans med de nationella delegationerna.

Presidiet tillsatte en arbetsgrupp på fem personer för att genomföra intentionerna i den nya informationsstrategin. Svensk medlem i gruppen är Sten Svensson (m).

Nordisk Kontakt

Rådets tidskrift Nordisk Kontakt lades ner i juni. Tidskriften, som publicerades under parlamentens arbetsperiod, utkom med sex nummer under 1996. Därutöver utkom ett temanummer. I stället för Nordisk Kontakt ges nu ut en ny tidning som bättre skall fungera som rådets och ministerrådets språkrör och som ett komplement till organisationernas allmänna informationsverksamhet. Under hösten gavs ett provnummer ut under namnet *Politik i Norden*.

Journaliststipendier

Nordiska rådet delar årligen ut stipendier till journalister i vart och ett av de nordiska länderna. Stipendiesumman är 60 000 svenska kronor per land. Fem journalister fick dela på 1996 års svenska journaliststipendium för att skriva bl.a. om samnordiska IT-projekt, relationerna mellan Norden och Ryssland efter Sovjetunionens upplösning, den marginaliserade människan på och kring arbetsmarknaden, förebyggande åtgärder för att förhindra utslagning av unga arbetslösa samt segregationen mellan invandrare och nordbor.

Rekommendationer, yttranden och interna beslut antagna vid Nordiska rådets 48:e session samt framställningarna 1–3, antagna av presidiet tidigare under 1996

Framställningar

Nr 1 Nordisk miljöstrategi 1996–2000 (B 158/m)

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att fastställa den nordiska miljöstrategin 1996–2000 i enlighet med ministerrådsförslag B 158/m och med beaktande av de synpunkter som framförts av miljöutskottet.

Nr 2 Höjning av Nordiska utvecklingsfondens grundkapital (B 160/euro)

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å gjennomføre en økning av Nordisk Utviklingsfonds grunnkapital fra SDR 250 millioner til SDR 515 millioner etter de retningslinjer som er angitt i ministerrådsforslag B 160/euro.

Nr 3 Nordisk handlingsplan för konsumentundervisning i skolan 1996–1999 (B 159/nord)

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd at vedtage Nordisk handlingsplan för konsumentundervisning i skolan 1996–1999.

Rekommendationer

Nr 4 Samarbetsprogram för det nordiska fiskerisamarbetet 1997–2000 (B 163/när)

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att fastställa samarbetsprogrammet för det nordiska fiskerisamarbetet 1997–2000 i enlighet med ministerrådsförslag B 163/när och med beaktande av de synpunkter som framförts av närområdesutskottet.

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att ministerrådet undersöker möjligheten att via de folkliga rörelserna på olika sätt öka kunskapen om närområdena och även att stödja utbytet mellan medborgarna.

Nr 6 Harmonisering av energibeskattningen (A 1135/när)

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att det görs en grundläggande analys av möjligheterna till och effekterna av en harmonisering av energibeskattningen i de nordiska länderna, med målsättningen att den nordiska marknadens pris på elektricitet återspeglar de olika energislagens miljökostnader.

Nr 7 Forskning, utveckling samt ökad industrialisering av teknologi angående förnybara energikällor (A 1135/när)

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att samarbetet angående forskning och utveckling av teknologi inom nya och förnybara energikällor förstärks, med målsättningen att fördela FoU-insatsen så att mångfalden i de nordiska institutionerna tillgodogörs i högre grad och att det vid behov för målriktade informations- och demonstrationsprojekt upprättas nordiska demonstrationsanläggningar för nya och förnybara energikällor och teknologi;

att det etableras ett samarbete som kan bidra till ökad industrialisering av teknologi inom nya och förnybara energikällor, bland annat genom att undersöka insatser som kan göra det möjligt att utnyttja hela Norden som marknad för konkreta förnybara energianläggningar. Information, koordination och samarbete om ordningar för konkret marknadsstöd i de nordiska länderna kommer att ha stor betydelse för att synliggöra både marknader och produkter.

Nr 8 Åtgärder för ökad kärnsäkerhet (A 1135/när)

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att följa upp och koordinera nordisk aktivitet och nya initiativ vad gäller kärnsäkerhet inom ramen för internationellt pågående samarbete;

att fortsätta ansträngningarna att förbättra kärnsäkerheten i Nordens närområden och Arktis samt att få till stånd bindande internationella avtal om strikt kontroll av all civil och militär kärnteknisk verksamhet, inklusive slutförvaring av använt kärnbränsle m.m.;

att fortsätta arbetet med att minska riskerna från atomdrivna fartyg, på fartyg lagrat material samt dumpat material i Ishavet;

att snarast ta initiativ till stöd i lämpliga former i syfte att förbättra den energirelaterade miljösituationen i Norden–Östersjö–Nordkalott-området;

att för att förhindra att kunskap om kärnvapenproduktion sprids, stödja pågående projekt med uppbyggande av forskningscentra där forskare i Ryssland, vilka tidigare sysslat med utveckling och produktion av kärnvapen, kan ges alternativa arbetsuppgifter, att stödja omställningsprojekt och att ta initiativ för att underlätta övergången från kärnvapenproduktion till civil produktion;

samt

att stödja utvecklandet av säkra metoder för destruktion av kärnvapen.

Nr 9 Årlig redogörelse om sysselsättningspolitiken (A 1127/euro; A 1136/euro)

Nordisk Råd rekommenderer de nordiske landes regeringer

att udarbejde en årlig redegørelse om beskæftigelsespolitikken i overensstemmelse med de af Europaudvalget fremførte ønsker i nærværende betænkning, redegørelsen skal danne grundlag for en årlig beskæftigelsesdebat på Nordisk Råds session og foreligge senest 1 uge forud for Nordisk Råd årlige septembermøder.

Nr 10 Plan och budget för det nordiska samarbetet 1997 (B 161/p; C2; C1)

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. Fullföljande av reformprocessen

att fullfölja reformprocessen "Nordiskt samarbete i en ny tid" på det sätt som Nordiska rådet betonade i betänkandet B 151/b och därvid särskilt notera

att presidiet och de nya rådsutskotten skall ges möjlighet att vidare diskutera prioriteringar i dialog med ministerrådet, och att därvid rapporten "Nordisk nytte" skall utgöra del av underlaget för diskussionen;

att beakta att rådet och dess organ bör ges möjlighet att på ett principiellt plan, i ett tidigt och påverkbart skede, ha en diskussion om planer, prioriteringar och budgetmässiga konsekvenser;

att beakta att ministerrådet under verksamhetsåret skall hålla rådet à jour, utan fördröjning, om föregående års bokslut, överförande av projektmedel och bokslutsprognoser, m.m.;

att de politiska styrinstrumenten i form av plan/budget förändras till såväl innehåll som form för att bättre tillgodose kraven på överskådlighet och därmed underlätta det fortsatta reformarbetet. Budgetens roll som styrinstrument är att fastställa inriktningen på verksamheten, ange de behov som skall tillgodoses och ange servicenivån.

2. a) Bland framtida insatser inom satsningsområdena vill Nordiska rådet särskilt framhålla följande:

utökad bevilning till Nordiska kulturfonden,
barn och ungdom,
folkbildning och vuxenutbildning,

folkligt kultursamarbete,
IT-området,
demokrati- och folkrörelseutvecklande insatser i Nordens närområden,
bärkraftig utveckling i Nordens närområden, inklusive Arktis.

1996/97:NR1
Bilaga 1

b) Presidiets förslag till plenarförsamlingens beslut om ändringar i budgeten för 1997 jämfört med ministerrådsförslaget innebär följande:

att "bygg- och bostadssektorn" inte ges budgetmedel 1997. De därigenom frigjorda medlen överförs till följande budgetposter: Nordisk ungdomskommitté 150 000 dkr, Elevutväxling mellan Västnorden och det övriga Norden samt inom Västnorden 250 000 dkr samt till insatser rörande rekommendation nr 8/1994/nord om handlingsplan mot narkotikamissbruk i Norden och dess närområden, 600 000 dkr;

att 500 000 dkr överförs från medlen till Nordiska forskningspolitiska rådet till Forskningsprogrammet Norden och Europa;

att 400 000 dkr överförs från ministerrådsreserven till stödordningen för nordisk folkupplysning och vuxenstudier;

att ministerrådet inom budgetavsnitt VI, samarbete med Nordens närområden, genom lämplig omDispositionering – dock ej så att medel till projektet Nordpraktik minskar – ökar medlen för miljösamarbetet med 1 200 000 dkr;

att överblivna medel 1995, enligt ministerrådet 2 500 000 dkr, avsätts till Nordiska kulturfonden.

Nr 11 Samarbetsprogram och handlingsplan för det nordiska lagstiftningssamarbetet (B 162/nord)

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage Samarbejdsprogram og handlingsplan for det nordiske lovgivningssamarbejde;

at den årlige handlingsplan for det nordiske lovgivningssamarbejde bliver fremlagt for Nordisk Råd i forbindelse med rådets session hvert år.

Nr 12 Västnordenfonden (B 164/nord)

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at gennemføre foreslåede forandringer i Vestnordenfondens vedtægter hvad gælder reform af fondens virksomhed;

at der ikke anvendes midler fra fondens forrentning til forhøjelse af kapitalen for Komittén for Nordisk Atlantsamarbejde.

Nr 13 Nordisk samverkan om en användbar informationsteknologi (A 1125/nord)

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utarbeta utvecklingsprojekt med informationsteknologin som instrument för att öka medborgarnas kunskaper om informationsteknologin och som konkret projektsatsning genomföra att varje folkbibliotek i Norden ges tillgång till utbildningsnätverken.

**Nr 14 Ökad forskning och utbildning i reumatologi i Norden
(A 1128/nord)**

1996/97:NR1
Bilaga 1

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att uppmana de enskilda länderna att noggrant utvärdera behovet av specialister i reumatologi och vidta åtgärder för eventuellt ökad utbildning;

att länderna speciellt ser till att förbättra kvaliteten på grundkunskaperna i reumatologi för primärvårdens personal;

att tillsätta en arbetsgrupp bestående av kliniker, forskare, representanter för reumaförbunden och en till två politiker med uppdrag att utarbeta ett nordiskt forskningsprogram i klinisk reumatologi, omfattande biomedicin och läkemedelsprövning samt att initiera forskningsprojekt med tanke på en kostnadsnyttoanalys av rehabiliteringsåtgärder, innefattande tekniska hjälpmedel.

Nr 15 Grundtrygghet för nordiska transportarbetare (A 1129/nord)

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att vidta åtgärder för att skapa en grundtrygghet för nordiska transportarbetare inom den gränsöverskridande trafiken.

Nr 16 Överföring av sjukjournaluppgifter mellan de nordiska länderna (A 1131/nord)

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utreda förutsättningarna för ett gemensamt nordiskt system för överföring av sjukjournaluppgifter mellan länderna.

**Nr 17 Samarbete i Norden om behandling av små diagnosgrupper
(A 1132/nord)**

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at iværksætte en udvidet kortlægning af behovet for fælles nordisk samarbejde om behandlingen af små diagnosegrupper;

at sætte yderligere initiativer i gang der skal fremme samarbejde om behandlingen af små diagnosegrupper.

Nr 18 Bekæmpning af seksuelt misbrug af barn (A 1140/nord)

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at prioritere bekæmpelse af seksuelt misbrug af børn og gennemføre nødvendige foranstaltninger for dette ved at

– gennemgå love i de respektive nordiske lande, med det formål at gennemføre ændringer som kan bidrage til bekæmpelsen af seksuelt misbrug af børn, herunder også bekæmpelsen af børnepornografi;

– vurdere behandling som tillæg til straf for dem som har begået seksuelle overgreb mod børn;

- sørge for at sprede kundskab og information om seksuelt misbrug af børn til dem, der arbejder med børn, f.eks. sundhedspersonale, lærere og pædagoger;
  - sørge for at sprede kundskab og information til børn om faren for at blive udsat for seksuelle overgreb;
  - sørge for nødvendig hjælp til børn, som er blevet ofre for seksuelle overgreb;
- at bekæmpe sexturisme ved at
- forstærke politisamarbejdet både inden og uden for Norden, herunder ansættelse af flere nordiske forbindelsesofficerer;
  - gøre rejsebureauer opmærksomme på deres ansvar
- at i samarbejde med engagerede organisationer, bl.a. UNICEF og Red Barnet, igangsætte en målrettet oplysningskampagne for at øge forståelsen for, hvilket alvorligt overgreb seksuelt misbrug af børn er.

Yttranden

Nr 1 Budgetens udformning och den fortsatta reformprocessen (B 161/p; C2)

I fråga om budgetens utformning och den fortsatta reformprocessen hänvisar Nordiska rådet till tidigare lämnade besked och beslut, med begäran om särskild uppmärksamhet på rådets beslut vid den 47:e sessionen med anledning av budgetutskottets förslag till plenarförsamlingen (C2; B 151/b) under punkterna 1 och 3.

Nr 2 Nordiska kulturfondens projektadministration (C 5/k)

Nordiska rådet begär att Nordiska ministerrådet ombesörjer att de av Rigsrevisionen påtalade bristerna i fondens projektadministration åtgärdas.

Interna beslut

Nr 1 Anordnande av temakonferens om säkerhet (A 1141/p)

Nordisk Råd godkender Præsidiets forslag om at afholde en temakonference om sikkerhed i Norden og Nordens nærrområder inden udgangen af 1997.

Nr 2 Ny arbetsordning för Nordiska rådet (A 1139/p)

Nordisk Råd godkender Præsidiets forslag til ny forretningsorden for Nordisk Råd og godkender at forretningsordenen træder i kraft den 1. januar 1997, bortset fra kapitel 7: Valg, der træder ikraft omgående.

**Nr 3 Uppföljning av revisionen av Nordiska rådets verksamhet
(C 9/k)**

1996/97:NR1
Bilaga 1

Nordiska rådet begär att de av revisionen påtalade bristerna i styrningen av rådets verksamhet åtgärdas.

Nr 4 Nordens folkliga församling (A 1130/nord)

Nordiska rådet anser

at Nordens Folkelige Forsamling videreføres som et sentralt forum for dialog og samarbeid mellom Nordisk Råd og de frivillige organisasjonene i Norden;

at det etter NFF 1998 gjennomføres en evaluering av arrangementet, som grunnlag for en nyvurdering av NFF som møtested for dialog og samarbeid. En slik evaluering skal omfatte både omfang, form og innhold;

at Nordisk Råd sørger for at NFF – eller et tilsvarende arrangement – blir gitt endog økonomisk støtte over de nordiske budsjetter, som gjør det mulig å videreføre tradisjonene fra Hvidovre og Vasa.

**Nr 5 Nordiska rådets kontakter med frivilligorganisationerna
(A 1130/nord)**

Nordiska rådet anser

at Nordisk Råd arrangerer temakonferanser eller høringer mellom Rådet og de frivillige organisasjonene når det foreligger behov for dette. Initiativ til slike arrangementer kan komme både fra organisasjonene og fra Nordisk Råd;

at Nordisk Råd er med på å arrangere forberedende møter mellom organisasjonene og Nordisk Råds Presidium, i mellomårene mellom møtene i Nordens Folkelige Forsamling;

at Nordisk Råds ulike utvalg og arbeidsgrupper oppmuntres til å etablere kontakt med grupper av nordiske organisasjoner som dekker et tilsvarende område;

at de nasjonale delegasjonene oppfordres til å etablere regelmessige kontaktmøter med de frivillige organisasjonene;

at de frivillige organisasjonene stimuleres til å engasjere seg i nettverksbygging med nærområdene.

**Second Conference of Parliamentarians of the Arctic Region Conference
Statement**

We, elected representatives of the Canadian, Danish and Greenlandic, Finnish, Icelandic, Norwegian, Russian and Swedish Parliaments, of the Sami Parliaments, the Nordic Council, the West Nordic Parliamentary Council and of the International Arctic Indigenous Peoples' Organizations, meeting in Yellowknife, Northwest Territories, Canada, on 12-14 March 1996,

Recalling

– the statement of conclusion (Final Document) from the International Parliamentary Conference of the Arctic, held in Reykjavik in August 1993; and

Noting

– that the Arctic region is important not only to residents of the Arctic areas and to the social, economic and spiritual well-being and political development of all northern countries, but also to international relations throughout the world, and to the regional and global environment;

– the need to achieve sustainable or long-term economic and cultural vigour in all Arctic areas, based to the optimum extent on local or regional resources, conditions, skills, and values; and taking into account the special and diverse interests and contributions of Arctic indigenous peoples;

– the need to ensure that resources of the Arctic regions are used and conserved in such a way that they provide optimum benefit both to the residents of the Arctic and northern regions in which they are found and to the countries in which they occur;

– the sensitivities and vulnerabilities of Arctic and northern terrestrial and marine ecosystems to chemical contaminants from both near and distant sources; the threats presented by such contaminants to the health of present and future generations, and the extreme difficulty, imposed by Arctic environmental conditions and biological processes, of removing such contamination or counteracting its effects once it has become dispersed in Arctic regions;

– that these sensitivities and vulnerabilities, and the challenges and opportunities presented by Arctic resources of many kinds, emphasize the continued need for protection of the environment and preservation of biological diversity in the Arctic region, and for respect for the principles of sustainable and responsible development in the utilization of its natural resources;

Noting also

– the need for enhancing through legislative activities parliamentary influence on the overall development and protection of the Arctic region, and the need for active dialogues between governments and parliaments on Arctic issues;

Recognizing

– that notwithstanding the wide diversity and variety of geographical, demographic, cultural, historical, and political characteristics of different Arctic and northern areas, there are common or shared problems, and opportunities for regional and circumpolar action that can be of mutual benefit to all Arctic states and peoples;

– the responsibilities incumbent upon the elected representatives of Arctic regions to protect the Arctic region and its peoples against environmental threats, unwise or wasteful use of its resources, and destruction of its cultures;

– the essential contribution that the accumulated knowledge of indigenous peoples can make in addressing the present and future problems of the Arctic regions and in implementing solutions;

– the need for improved scientific knowledge and development of appropriate technologies to address satisfactorily the increasingly serious environmental, resource-use, economic, and potential health problems of the Arctic regions;

– the report and recommendations on a programme of co-operation in the Arctic Region, adopted by the Nordic Council of Ministers, February 1996, which emphasizes the need for closer co-operation and co-ordination in Arctic activities and policies to avoid duplication of effort or inconsistencies and to achieve an optimum balance between regional, national, and circumpolar efforts and policies concerned with the Arctic;

– that the process of establishing an Arctic Council as an intergovernmental institutional framework to promote co-operation for environmental protection and sustainable development of the Arctic region appears to be coming to a conclusion;

Recognizing also

– that the expression of co-ordinated concerns and discussions from parliamentarians in many northern countries will facilitate the work of addressing the complex and shared issues of the Arctic region;

Determined to

– seize this moment in the political and environmental history of the world, when all Arctic nations in concert and the circumpolar peoples in particular, have an opportunity to turn the course of regional and international events from patterns of exclusiveness and confrontation toward a vision of

circumpolar co-operation, collective environmental and social security, and shared responsibility for our common high-latitude home;

1996/97:NR1
Bilaga 2

- protect and defend the Arctic against environmental threats arising from outside the region and from unsustainable activities within the Arctic;
- work toward establishment of collective or shared international responsibilities and mechanisms involving all the Arctic nations, to ensure environmental and political security for the whole of the Arctic region, acknowledging the responsibility of each northern country and the international community to relieve the Arctic region of environmental threats, including radioactive and other hazardous wastes which have been dumped or discharged on land or at sea, or which may be carried to Arctic regions by atmospheric and ocean currents;

Therefore recommend

- the establishment of an Arctic Council that will enhance international co-ordination and co-operation on issues of Arctic policy, environmental protection, sustainable economic development, and cultural diversity;
- support for the development and implementation in the Arctic regions, where appropriate, of international and national activities arising out of Agenda 21 of the UNCED, in particular Chapter 26 regarding indigenous peoples, the Convention on Biological Diversity, and Principle 21 of the Rio Declaration;
- the careful development of national economic and health policies of all northern countries that will recognize the special needs and conditions of Arctic regions;
- the promotion of co-operation between intergovernmental bodies and non-Arctic states that have an interest in, or whose policies may have an effect upon, Arctic regions, such as the European Union and the Nordic Council of Ministers;
- the adoption of national policies and international arrangements that broaden Arctic security issues from a predominantly military focus to the development of collective environmental security that includes the values, life styles, and cultural identity of indigenous northern societies;
- the continuation and widening of the practice of including representatives of Arctic peoples in national delegations in international negotiations and decisions which affect Arctic communities, resources, and ecosystems;
- the sustainable and rational utilization of the living resources of the sea, including marine mammals;
- intensified intergovernmental co-operation in the development of communications, transportation systems, and commerce throughout the Arctic region, consistent with environmental protection and cultural identities;

And ask our respective governments to

- establish the intergovernmental Arctic Council as soon as possible, and ensure that national authorities work toward the implementation of the recommendations and activities of the Council;
- include the Standing Committee of Parliamentarians of the Arctic Region as a component of the structure for international co-operation within the Arctic Council, and to express the desirability of a close dialogue between the Arctic Council and the Standing Committee;
- under the aegis of the proposed Arctic Council, continue vigorously to implement, with adequate resources and policy support, the Arctic Environmental Protection Strategy and its sub-programmes;
- work assiduously toward the achievement of international agreements and operational protocols for the reduction of greenhouse gases and the control of the release of toxic materials, stressing their particular effect on the long-term environment of the Arctic regions and the well-being of its peoples;
- set in place practices whereby all policies at all levels, including all international agreements to which the state is a party, are examined for their potential effect on Arctic regions and Arctic peoples, with provisions made if necessary to ensure that their implementation is appropriate to Arctic conditions;
- support increased national and international scientific research and environmental monitoring of sub-Arctic and Arctic areas, including where relevant: the research priorities identified by the International Conference for Arctic Research Planning organized by the International Arctic Science Committee; the activities of the UNESCO Northern Sciences Network; and other internationally co-ordinated national scientific activities related to polar regions;
- ensure that at an early stage, formal environmental assessment, with adequate input from resident indigenous peoples, is included in all plans and decisions that could have impact on Arctic landscapes or waters;
- in collaboration with indigenous people from different parts of the Arctic, develop co-ordinated and co-operative programmes and activities to give expression to the cultures and histories, recognize the rights, spiritual and human values and teachings, and improve the social and economic circumstances of indigenous peoples throughout the region, recognizing the particular role and contribution of women;
- set in place and strengthen policies and programmes to encourage and facilitate the active participation or leadership by indigenous Arctic peoples in scientific activities in Arctic regions, especially on those subjects that are identified by northern residents themselves to be important to their social and economic prosperity and their culture;

- join with other countries in establishing and supporting a scientifically valid, operationally practical means of preventing and controlling deleterious effects on the Arctic marine and coastal environment from waste radioactive substances presently deposited in Arctic areas or watersheds;
- maintain and improve the circumpolar network of environmental observation and monitoring systems, including especially meteorological and upper atmosphere observations, monitoring of chemicals of concern, and radioactivity;
- support efforts to create a ban on nuclear weapons tests and to put all other civilian and military use of nuclear technology and nuclear material, including management of radioactive wastes, under international surveillance and control;
- develop and implement opportunities for Arctic-related measures of international confidence building, arms control, and disarmament;
- prepare an inventory of Arctic-related work undertaken in the subjects identified in this Statement, including studies of indigenous cultures, languages and histories, and present results to the next Parliamentary Conference;

Furthermore

- the Conference gratefully accepts the kind invitation of Russia to host in Salekhard, no later than 1998, the next Conference of Parliamentarians;
- the Conference asks the Standing Committee of Parliamentarians of the Arctic Region to continue its work, in which the major tasks will be: (1) to follow up the implementation of the recommendations and requests from this conference to governments and international bodies; (2) to follow closely the establishment of the Arctic Council, and ensure the future role and recognition of parliamentarians in facilitating the work of the Council; (3) to study alternatives for future arrangements for inter-parliamentary co-operation between the Arctic countries and to report to the next Conference of Parliamentarians; and (4) to prepare, in co-operation with the host country, the next Conference of Arctic Parliamentarians;
- the Conference asks the Nordic Council to take continued responsibility for the Committee's secretariat, in co-operation with the host country for the next conference.

**Gemensamt uttalande
av Baltiska församlingens och Nordiska rådets presidier
med anledning av det gemensamma mötet i**

Vilnius 15–16 april 1996

Inledning

Baltiska församlingen med representanter från de estniska, lettiska och litauiska parlamenten och medlemmar av Nordiska rådet från de danska, finska, isländska, norska och svenska parlamenten samt representanter från parlamenten i de självstyrande områdena Åland, Grönland och Färöarna möttes i Vilnius, Litauen, 15–16 april 1996 för att stärka det pågående samarbetet mellan de två organisationerna, och för att diskutera frågor av centralt ömsesidigt intresse.

Relationerna mellan de baltiska och de nordiska länderna

Vi, parlamentariker från Baltiska församlingen och Nordiska rådet, deklarerar vårt engagemang för att bidra till att befrämja säkerhet, stabilitet och välbefinnande i regionen och till allt närmare kulturella band mellan våra länder, och till att utveckla samarbete på alla nivåer på grundval av gemensamt arv och gemensamma demokratiska värden.

Vi uttrycker vår djupaste tillfredsställelse över den ram för samarbete som finns mellan Baltiska församlingen och Nordiska rådet och som manifesterats i avtalet från 1992 om parlamentariskt samarbete mellan våra två organisationer.

Samarbetsavtalet skall ses över under år 1996 för att garantera att det tjäna våra gemensamma politiska ambitioner på bästa sätt. Nordiska rådet kommer att fortsätta sitt stipendieprogram för parlamentariker från de baltiska länderna, med inriktning på att utvidga, så långt möjligt, detta till att omfatta tjänstemän från de tre parlamenten.

Vi noterar också med tillfredsställelse det pågående samarbetet mellan regeringarna i de baltiska och nordiska länderna, på både bilateral och multilateral nivå, genom Baltiska ministerrådet och Nordiska ministerrådet.

Regionala dimensioner av samarbetet mellan de baltiska och de nordiska länderna

Vi, parlamentariker i Baltiska församlingen och Nordiska rådet, noterar den fundamentala betydelsen av regionalt interparlamentariskt samarbete som ett bidrag till stabilitet, säkerhet och social och ekonomisk utveckling i det baltiska området. Vi understryker den politiska betydelsen av de parlamentariska Östersjökonferenserna och de dokument som konferenserna antagit. Vi

välkomnar Europakommissionens initiativ gällande regionalt samarbete i Östersjöområdet.

Vi anmodar såväl regeringarna i de baltiska och de nordiska länderna som Baltiska och Nordiska ministerråden att göra sitt yttersta för att befrämja och utveckla nuvarande samarbete, särskilt på områden som är centrala för den baltiska regionens välbefinnande, såsom skydd för miljön, gemensamma energi- och infrastrukturprojekt för information och gemensamma transportprojekt, och därmed väsentliga för goda livsbetingelser för folken i våra länder. Detta samarbete skall, bland annat, omfatta att uppmuntra baltiska, nordiska och europeiska finansinstitutioner att koordinera sina aktiviteter i de baltiska länderna för att påskynda en bärkraftig utveckling.

Vidare efterfrågar vi en förstärkning av de samlade och samordnade insatserna från regeringarnas sida i syfte att säkra en bärkraftig utveckling och att motverka effekterna av miljöfaror inklusive kärnkraftsrelaterade olyckor och avfall. Vi uppmanar också parlamenten och regeringarna att nära samarbeta om att motarbeta smuggling av narkotika och dopingpreparat och andra former av organiserad brottslighet.

På samma sätt uppmanar vi regeringarna att, inom ramen för internationellt samarbete, vidta samlade åtgärder för att motverka oreglerad migration, samtidigt som man slår vakt om individens behov av internationellt rättsligt skydd och värdet av att underlätta inomregionala kontakter mellan människor, t.ex. genom undantag från och/eller harmonisering av visumkrav, särskilt upprättande och utvidgning av visumfrihet mellan de baltiska och de nordiska länderna för ländernas medborgare, när förutsättningarna härför föreligger.

Vi menar att framgångsrik integration av alla befolkningsgrupper i sina samhällen bidrar till stabilitet i hela regionen. Fullvärdiga samhällsliga rättigheter för alla invånare stärker deras lojalitet med de länder där de bor.

Inför toppmötet mellan Östersjöstaterna i Visby den 3-4 maj 1996 uppmanar vi de deltagande regeringscheferna att inse nödvändigheten av att basera gemensamma insatser på brett folkligt stöd.

Det baltiskt-nordiska samarbetets europeiska dimension

Såsom uttryckts av baltiska och nordiska regeringsrepresentanter utgör en utvidgning av Europeiska unionen (EU) en historisk möjlighet, och denna utvidgning kommer att befrämja fred, frihet, stabilitet och ekonomiskt välbefinnande i hela Europa.

Vi har med tillfredsställelse noterat stödet från nordiska länder för en utvidgningsprocess inom EU som omfattar de tre baltiska länderna på samma villkor som andra länder som träffat Europa-avtal med EU eller ansökt om medlemskap i unionen. Medlemskapsförhandlingar förutsätts inledas samtidigt med alla ansökarländer senast sex månader efter det att EU:s regeringskonferens avslutats.

Vi uppmanar de nordiska parlamenten och regeringarna att erbjuda sitt stöd till de tre baltiska ländernas egna förberedelser för medlemskap i EU, t.ex. genom rådgivning angående anpassning av nationell lagstiftning till

EU:s regelverk, och att på ett lämpligt sätt till baltiska kollegor dela med sig av de erfarenheter man vinner under EU:s regeringskonferens.

Vi noterar med uppskattning det baltiska deltagandet i den nordiska bataljon som bidrar till IFOR:s fredsskapande uppdrag i Bosnien-Hercegovina som ett konkret uttryck för gemensamma värderingar och ett betydande bidrag till ansträngningarna att skapa fred och säkerhet i Bosnien och hela Europa.

Framtida samarbete

Vi ser fram emot fortsatt inomregionalt samarbete mellan de baltiska staterna och de nordiska länderna, omfattande både parlament och regeringar, enligt formeln "fem-plus-tre", samtidigt som vissa utmaningar för våra samhällen kan kräva internationella lösningar på en bredare bas.

Vi förpliktar oss att fortsätta regionalt parlamentariskt samarbete och att hålla, vid lämpligt tillfälle, ytterligare gemensamma möten mellan Baltiska församlingen och Nordiska rådet.

**5th Parliamentary Conference
on Co-operation in the Baltic Sea Area
Riga 10–11 september 1996**

Resolution

Acting on the mandate for Parliamentary Conferences on Co-operation in the Baltic Sea Area, Members of the Parliaments of Åland, Bremen, Denmark, Estonia, the Federal Republic of Germany, Finland, Greenland, Hamburg, Iceland, Karelia, Latvia, Lithuania, Mecklenburg-Vorpommern, Norway, Poland, the Russian Federation, Schleswig-Holstein, Sweden, as well as of the Baltic Assembly, the Nordic Council, and the European Parliament, met in Riga on 10–11 September 1996, to continue to develop the existing co-operation between representative institutions of the Baltic Sea Area, and to discuss major regional issues.

The Participants of the Conference

noting

the number of positive political developments contributing to stability and security in the Baltic Sea area,

the constructive process leading up to the Visby Summit in May 1996, and the comprehensive Presidency conclusions agreed upon at that meeting,

the action programmes of the Baltic Sea States Co-operation adopted at the Kalmar meeting of the CBSS in July 1996,

a number of national and international initiatives to speed up sustainable growth and economic development in the region,

the important work of the CBSS Commissioner on Democratic Institutions and Human Rights, including the Rights of Persons belonging to the Minorities,

various co-operation schemes launched by regional, local, and private organizations,

the intertwining of economic, social, cultural, environmental, and political problems and challenges in the region,

taking into account

the importance of an irreversible democratic evolution through the intensification of interparliamentary co-operation,

the inviolability of internationally recognized state borders and the safeguarding of human rights and equitable treatment of minorities,

common historical experience and similarity in cultural background of the peoples living in the region,

the permanent and urgent need for close monitoring and resolute cooperative efforts to solve the salient environmental challenges of the area,

the importance of intensified co-operation with and among the sub-regions around the Baltic Sea as a basis for a growing regional identity, the development of local democracy and self-government, and sustainable economic growth,

the initiatives of the Council of the Baltic Sea States to co-ordinate regional policies, and to define priorities in the Baltic Sea Area,

the European Union's "Baltic Sea Region Initiative" prepared by the EU Commission and presented at the Visby Summit,

have agreed to

further regional economic co-operation,

give full national support through the law-making, budgeting, and ratification processes for co-operation programmes in the field of environmental protection and sustainable economic growth and development,

encourage regional, local, and private co-operation schemes conducive to the further democratic and socio-economic development in the area,

support the free flow and exchange of information on social and environmental issues,

fight against organized crime,

help fighting chauvinism, racism, and xenophobia on all political levels,

facilitate the free movement of persons, goods, services, and capital amongst the countries as a means for a balanced and equitable economic development in the countries,

support within the framework of Parliamentary Conferences the holding of seminars and other similar parliamentary activities at various levels;

call on the Governments of the participating countries to

deepen the constructive dialogue between the Parliamentary Conferences and the Council of the Baltic Sea States (CBSS),

act resolutely and without delay implement the conclusions of the Visby Summit and the Kalmar meeting,

give priority to the fight against organized crime by every acceptable means and facilitate the co-operation between national administrations and police authorities to counter the threat of trans-boundary criminal activities and

establish close and operative common action programmes giving special attention to trafficking in drugs and people,

manifest political willingness to stimulate regional, sub-regional, and local co-operation within the Baltic Sea Area,

create conditions for lifting visa requirements as soon as possible,

refrain from the use of force and any other form of threat in their relations, and to encourage collective security and further arms control in the region,

safeguard a stable and secure political, economic, legal, social and ecological development in the region, and make sure that in this process sound and equitable minority rights are guaranteed,

improve the conditions for mutual and free exchange of cultural, educational, and scientific co-operation projects,

support activities and co-operation of national and transnational non-governmental organizations in the region,

make sure that national, regional and local development plans are conducive to sustainable economic growth and development schemes,

take effective measures to reduce the danger of breakdowns of nuclear power plants and nuclear powered vessels and of the hazards of nuclear waste deposits,

take effective measures to reduce the emissions and discharges of hazardous waste in the Baltic Sea Area with the target to secure the cessation of such discharges and emissions in co-operation with HELCOM,

show solidarity in the energy field in the short term by facilitating the establishment of a functional power grid for the entire region, and by supporting the commercial use of renewable energy resources,

prepare step by step a full-fledged free trade area in the region, including all finished and semi-finished goods, raw materials, energy, and foodstuffs, and facilitate business co-operation by ensuring transparency in business laws,

strengthen co-operation for an effective and responsible regime for sustainable fisheries in the Baltic Sea,

encourage close co-operation of research institutes in the region in order to ensure a comprehensive data base and the availability of a strategic research and planning facility for the further development of the region;

have decided to

ask the CBSS to present by the end of June each year a written report on its annual action programmes to the participating parliaments and to discuss it with the members of the Parliamentary Conferences at their annual meetings,

ask the CBSS to consider setting up a joint Baltic Sea Region training facility for civil servants from state, regional, and local level in order to prepare for a greater regional as well as European involvement,

let the interparliamentary working group preparing this 5th Conference continue its work as a standing committee for the parliamentary co-operation, and serve as a link to the CBSS,

ensure the continuous and smooth functioning of the annual parliamentary conferences by allocating adequate economic and personnel resources for this task,

express deep appreciation to the Latvian Parliament for the organization and hospitality extended to the 5th Parliamentary Conference on Co-operation in the Baltic Sea Area, and

accept with gratitude the invitation of the Polish Parliament to hold the 6th Parliamentary Conference on Co-operation in the Baltic Sea Area in Gdansk on 15–16 September 1997.